

บทที่ 4

ผลการสำรวจภาคสนาม

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) กับกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มดังนี้

■ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการ ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล/พัฒนาการ /เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ / นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	9 คน
■ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานศูนย์เรียนรู้	10 คน
■ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสมาชิกชุมชน ได้แก่ เกษตรกรและสมาชิกในชุมชนที่ประกอบอาชีพอื่น	13 คน
■ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสื่อมวลชน	8 คน
รวม	<u>40</u> คน

ผลการสำรวจภาคสนามมีดังนี้

1. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้นำในการดำเนินโครงการ

กลุ่มตัวอย่างผู้นำในการดำเนินโครงการ ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) / เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่พัฒนาการ มีทั้งหมด 9 ราย ดังรายชื่อต่อไปนี้

- 1) ปรีชา เจียรนัย เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ
- 2) พิระพันธ์ ดันชนวัฒน์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว.
- 3) พิมพ์ ดวงประชา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว.
- 4) สุดา รุ่งเรือง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว.
- 5) ลัดดาวัลย์ มนศิริ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว.
- 6) สมปอง ทองเกิด พัฒนาการ อำเภอปากพลี
- 7) ธงชัย อธิพิล พัฒนาการ อำเภอองครักษ์
- 8) สุรวัดน์ สืบเผ่าไทย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพรหมมณี
- 9) ชูรุค আহম্মদ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์

ผลการสำรวจมีดังนี้

1.1. ความเป็นมาของโครงการ

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดตั้งขึ้นตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพัฒนาอาชีพ มีจุดเริ่มต้นจากนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาล มีมติคณะรัฐมนตรี 4 ตุลาคม 2548 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินแผนแก้ไขปัญหาความยากจน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยลักษณะการดำเนินการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน มีความสอดคล้องกับการแก้ปัญหาหลักในการประกอบอาชีพเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนครนายกคือ เน้นการปรับปรุงดิน และน้ำ เพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยว และแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์น้ำมีความเป็นกรดสูง นอกจากนี้ยังเน้นการแก้ปัญหาเรื่อง การขาดเงินทุน ในการประกอบอาชีพ ด้วยการใช้นโยบายการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่ การแบ่งการใช้ประโยชน์ของที่ดินอย่างเป็นระบบ การทำไร่นาสวนผสม และการใช้ปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้เสริมจากหลายทาง และลดต้นทุนในการเพาะปลูก และแก้ปัญหาค่าเช่าที่ดินทำกินที่เป็นปัญหาหลักของเกษตรกรส่วนใหญ่ ด้วยการจัดสรรที่ดินให้แก่เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน แล้วสามารถมีที่ทำกินเป็นของตนเอง และมีความรู้ในการปรับปรุงและใช้ประโยชน์จากที่ดินให้คุ้มค่า คุ่มการลงทุน

“ปัญหาในพื้นที่ แบ่งเป็นปัญหาเรื่องดินคือการเป็นดินเปรี้ยว ดินกรด จึงเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมก่อนข้างยาก ต้องปรับปรุงดินก่อน เกษตรกรที่ไม่มีทุนจะมีปัญหาในการลงทุนปรับปรุงที่ดิน และมีปัญหาเรื่องภัยแล้งเป็นวัฏจักรทุก 5 ปี ในส่วนของชีวภาพก็มีปัญหาเรื่องโรคแมลง ส่งผลกระทบต่อการผลิต และรายได้ที่ลดลง ปัญหาเรื่องเทคโนโลยี มีการสอนให้เกษตรกรเรียนรู้วิธีการทำการเกษตรแบบใหม่แล้ว แต่บางส่วนยังไม่ยอมรับ เป็นปัญหาทางด้านทัศนคติ การต่อต้านนวัตกรรมใหม่ที่ไม่น่าเชื่อถือ ต้องค่อยทำความเข้าใจกันต่อไป ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินของตัวเองต้องเช่าที่ ทำกิน จึงไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงที่ดินให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เพราะไม่รู้ว่าลงทุนไปแล้วเจ้าของที่จะเรียกคืนไป ทำให้ลงทุนลงแรงเสียเปล่าหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องค่านิยม บางคนยังมีค่านิยมที่ผูกติดกับกระแสทุนนิยม อยากได้ของมีค่าของใช้ที่ไม่จำเป็น อยู่แบบพอเพียงไม่ได้ ทำให้มีรายจ่ายมาก เป็นหนี้สิน บางคนคิดว่าจำเป็นต้องส่งลูกเรียนให้สูงๆ ให้ได้ อยากให้ลูกเรียนสูงๆ จบมหาวิทยาลัย จึงต้องขายที่นำมาเป็นค่าใช้จ่าย ทำให้ไม่สามารถอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงได้”

(ปรีชา เจียรนัย. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

1.2. หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนจำนวน 8 ศูนย์ในจังหวัดนครนายก แบ่งเป็นศูนย์เรียนรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 5 ศูนย์ เรื่องการนำทฤษฎีใหม่เข้ามาใช้ในการช่วยเพิ่มผลผลิตและแก้ปัญหาในการทำการเกษตร และเป็นของกระทรวงมหาดไทย 3 ศูนย์ตามนโยบายแก้ไขปัญหาคาความยากจนของรัฐบาล เพื่อแก้ปัญหาความยากจน การขาดแคลนที่ทำกิน

“โครงการนี้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล คือ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ กระทรวงมหาดไทย ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มี 5 ศูนย์ อีก 3 ศูนย์เป็นของ กระทรวงมหาดไทย พอรัฐบาลให้เริ่มมีโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 2 หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ อย่างเช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ก็เกี่ยวข้องในเรื่องการเกษตร การนำทฤษฎีใหม่เข้ามาใช้ในการช่วยเพิ่มผลผลิตและแก้ปัญหาในการทำการเกษตร กระทรวงมหาดไทย ก็ดูแลเรื่องแก้ไขปัญหาคาความยากจน การขาดแคลนที่ดินทำกิน ก็ส่งเรื่องผ่านทางจังหวัด ลงมาตามสำนักงานเกษตรอำเภอ ของอำเภอต่างๆ ให้จัดหาแปลงทดลองสำหรับตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน แต่เวลาดำเนินงาน ไม่ว่าศูนย์ไหนจะเป็นของกระทรวงมหาดไทย หรือกรมส่งเสริม ก็ต้องอาศัยความร่วมมือกัน เพียงแต่กำหนดให้แน่ชัดไว้ว่า กระทรวงใดรับผิดชอบศูนย์ใดเท่านั้น อย่างเรื่องการพัฒนาผลผลิต ปรับปรุงพื้นที่ การสอบทฤษฎีใหม่ ก็เป็นเรื่องของกรมส่งเสริมการเกษตร ส่วนการจัดหาที่ทำกิน ข้อมูลรายชื่อผู้ลงทะเบียนคนยากจน ก็เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย”

(พิมพ์ ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนจำนวน 5 ศูนย์เป็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อีก 3 ศูนย์ เป็นของกระทรวงมหาดไทย ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ของแต่ละอำเภอ ที่ศูนย์ตั้งอยู่ มอบให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน จัดการแจ้งข่าวแก่องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน มีการดำเนินการจัดหาพื้นที่สาธารณะประโยชน์จัดตั้งเป็นแปลงทดลองสำหรับศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนและ พาสมาชิก องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนเกษตรกร ไปศึกษาดูงาน และเข้าค่ายอบรม ที่ศูนย์โพลสารี จังหวัด นครสวรรค์ เพื่อนำความรู้จากการ ไปเข้าค่ายอบรมมาเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในพื้นที่ของตน”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

1.3. การกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน

การกำหนดนโยบายหลักในการดำเนินงานของโครงการฯ เน้นการแก้ปัญหาเร่งด่วน คือ ปัญหาความยากจน ของเกษตรกร และการแก้ปัญหาในระยะยาว คือ การมีทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปรับเปลี่ยนค่านิยมของประชาชนทั่วไปจากเดิมที่ยึดติดกับระบอบทุนนิยม ใช้จ่ายเกินตัว รายรับไม่พอกับรายจ่าย มาเป็น แนวคิดการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และใช้การเกษตรทฤษฎีใหม่เข้าช่วยในการเพิ่มผลผลิต ในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยทำการสอดแทรกแนวคิดการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทีละน้อย ผ่านการติดต่อสื่อสารกับผู้รับสาร คือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยและประชาชนทั่วไป ผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

“การกำหนดนโยบายในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการแก้ปัญหาความยากจน เป็นปัญหาเร่งด่วน ในเรื่องโครงการแก๊จน และ ในระยะยาวค่อยๆ ปรับทัศนคติ ให้คนเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยสอดแทรกแนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน แก้ปัญหาความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ให้อยู่อย่างพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้ ไม่มีหนี้สิน และใช้จ่ายอย่างมีสติ กระตุ้นให้เขาคิดว่าอยากจะทำอะไรบ้างให้ชีวิตดีขึ้น แล้วเราก็ช่วยเหลือในเรื่องสนับสนุนด้านเงินทุน ความรู้ เทคโนโลยี ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็น อย่างเรื่องของตลาด หรือโครงการพัฒนาใหม่ๆ กิจกรรมที่น่าสนใจ รวมทั้งคอยให้คำปรึกษาในการประกอบอาชีพ และให้กำลังใจ”

(ถัดดาวัลย์ มนศิริ. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

แนวทางในการกำหนดนโยบายอีกประการคือ แผนงานการดำเนินงานเรียนรู้ในศูนย์ฯ ต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความต้องการของเกษตรกรผู้มาเข้าร่วมศูนย์เรียนรู้ และความต้องการของชุมชน สามารถเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรและชุมชนได้ โดยเฉพาะต้องสามารถแก้ปัญหาที่เกษตรกรกำลังประสบอยู่ ได้ตรงกับความต้องการ

“หลักในการกำหนดนโยบาย ยึดหลักตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องการอยู่อย่างพอเพียง ไม่เน้นกำไรแบบทุนนิยม เพื่อแก้ปัญหาคความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิต ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะมีตัวแทนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาประชุมร่วมกัน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนเกษตรกร มาร่วมกันระดมสมอง กำหนดแนวทางการเรียนรู้ การฝึกอาชีพในศูนย์เรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของผู้มาเข้ารับการเรียนรู้ในศูนย์ และชุมชน ก็โดยเฉพาะต้องสามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการของผู้มาเรียนรู้ด้วย ซึ่งโดยมา ปัญหาหลักๆ ที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ประสบคือ ปัญหาการขาดที่ดินทำกิน ปัญหาเรื่องดิน น้ำ ขาดความอุดมสมบูรณ์ เพาะปลูก หรือเลี้ยงปลาเลี้ยงสัตว์ไม่ค่อยได้ผล ไม่สามารถ เพิ่มปริมาณและคุณภาพในการผลิตได้มากนัก”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

นอกจากนี้แผนงานใดๆ ที่กำหนดขึ้น ยังต้องเป็นแนวคิดริเริ่มที่สามารถปฏิบัติได้จริง ไม่เกินความสามารถของชุมชนนั้นๆ มีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินงานให้เป็นผลสำเร็จด้วยทรัพยากรและศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่แล้ว ไม่ต้องพึ่งพา ทรัพยากรหรือความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน

“นโยบายที่กำหนดขึ้น ต้องคำนึงถึงด้วยว่า เราสามารถทำได้หรือเปล่า ไม่ใช่คิดงานใหญ่เกินตัวอยากทำโครงการส่งออกร้อยล้าน ต้องลงทุนอุปกรณ์ เครื่องมือ ราคาแพง ใช้เงินทุนจำนวนมาก แบบนั้นไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง ทำอะไรเกินกำลังที่คนของเราจะทำได้เอง มีแต่จะยิ่งเพิ่มปัญหา”

(สมปอง ทองเกิด. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

1.4. ที่มาของงบประมาณของโครงการ

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร จะได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย จะได้รับงบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย งบประมาณที่จัดสรรให้ ขึ้นอยู่กับ ความจำเป็นของกิจกรรมในพื้นที่ และจำนวนผู้ที่มาสมัครเข้าร่วมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน โดยให้คณะกรรมการดำเนินงานของแต่ละศูนย์เรียนรู้ทำการเสนอกิจกรรมที่ต้องการจะทำผ่านทางสำนักงานเกษตร

อำเภอ ไปยังกรมส่งเสริมการเกษตรฯ หรือกระทรวงมหาดไทย แล้วแต่หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ ศูนย์ใด งบประมาณที่จัดสรรแต่ละครั้งจะตกประมาณ 60,000 – 100,000 บาท

“เวลาทำเรื่องของงบประมาณของโครงการ ก็แล้วแต่ว่าศูนย์ใดขึ้นอยู่กับกรมส่งเสริมการเกษตร ศูนย์ใดเป็นของกระทรวงมหาดไทย ก็ให้ประชุมชาวบ้าน ประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ กัน ศูนย์ใด ต้องการผลิตอะไร ก็ทำรายการมาว่าต้องใช้งบประมาณเท่าใด แล้วก็ดูจำนวนชาวบ้านที่มาสมัครเข้าศูนย์ ด้วยว่ามีมาก-น้อยไหน จะได้จัดงบประมาณให้พอดีกับจำนวนคน แล้วส่งเรื่องให้ทางเกษตรอำเภอ ขอให้ถือเป็นงบประมาณ... งบประมาณแต่ละงวดส่วนใหญ่ก็ตกประมาณ 60,000-100,000 บาท”

(สมปอง ทองเกิด. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

“งบประมาณในการดำเนินการได้จากองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละตำบลที่ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนแต่ละแห่งตั้งอยู่ บางส่วนก็ได้จากกระทรวงมหาดไทย ศูนย์ที่อยู่ในความดูแล ของกรมส่งเสริมการเกษตร ก็จะได้รับงบประมาณสนับสนุนบางส่วนจาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

1.5. ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานในแต่ละศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน มีการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ดังนี้

- กรมประมง และกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร ให้ความช่วยเหลือในเรื่องของพันธุ์สัตว์ การเลี้ยง สัตว์ การเลี้ยงปลา
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงมหาดไทย ดูแลเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์ได้
- การจัดทำบัญชีฟาร์ม ได้รับความร่วมมือในการสอนการจัดทำบัญชีฟาร์มจากกรมตรวจบัญชี สหกรณ์ และ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- สำนักงานปฏิรูปที่ดิน ช่วยในเรื่องการให้คำแนะนำในการจัดผังการใช้ประโยชน์ที่ดินภายใน แปลงทดลอง
- องค์การบริหารส่วนตำบล ของแต่ละชุมชน ให้ความช่วยเหลือในเรื่องของงบประมาณสนับสนุน

“นอกจากหน่วยงานเจ้าของโครงการอย่างกรมส่งเสริมการเกษตร และ กระทรวงมหาดไทย แล้ว ยังได้รับความร่วมมือจาก หน่วยงานอื่นๆ อย่างเช่น ของภาครัฐ ก็จะมีกรมประมง ช่วยให้ความรู้เรื่องการ เลี้ยงปลา การจัดหาพันธุ์ปลา กรมปศุสัตว์ก็จะให้ความช่วยเหลือเรื่องพันธุ์สัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน ช่วยดู เรื่องการปรับปรุงพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทดลอง เรื่องการจัดทำบัญชีฟาร์มก็ได้กรมตรวจบัญชี

หกรณ์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรช่วยให้ ทางด้านสำนักงานปฏิรูปที่ดิน ก็ช่วย เรื่องการจัดผังแปลงทดลอง... นอกจากนี้ บางศูนย์ก็ได้รับงบประมาณช่วยเหลือเพิ่มเติมจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ของชุมชนนั้นด้วย”

(พิมพ์ ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“องค์กรอิสระที่ให้ความร่วมมือด้วยได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้งบประมาณในการ ปรับปรุงพื้นที่แปลงทดลอง และ ก็มีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ช่วยดูในเรื่องการจัด ทำบัญชีฟาร์ม และแหล่งเงินในการลงทุน”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“มีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรของกระทรวงและสหกรณ์การเกษตร” มาช่วย ในเรื่องการให้ความรู้ และเทคนิค ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ และก็มีวิทยากรจากการศึกษาออก โรงเรียน และวิทยาลัยวงไกลกังวลมาช่วยให้ความรู้ และฝึกอาชีพ เช่น การถนอมอาหาร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กะปิ ปลาต้ม น้ำพริก งานประดิษฐ์งานฝีมือ การทำไม้กวาด ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น”

(สุรวัฒน์ สืบเผ่าไทย. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

1.6. ผลการดำเนินงานและตัวชี้วัดความสำเร็จ

กลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการให้คำตอบถึง ผลชี้วัดความสำเร็จว่า จากการสำรวจผลที่ได้จากการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ในจังหวัดนครนายก ในช่วงครึ่งปีแรกของพ.ศ.2549 (มกราคม-มิถุนายน 2549) โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายกพบว่า ผู้ที่เคยลงชื่อเป็นผู้มีรายได้น้อยไว้ประมาณ 3,000 คน มีรายได้ครัวเรือนมากขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีประมาณ 2,400 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ที่ลงชื่อไว้

“สำนักงานเกษตรจังหวัดสำรวจไว้เมื่อต้นปี พบว่า ครอบครัวยังมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้มากขึ้น มีประมาณ 2,400 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ที่ลงชื่อเป็นผู้มีรายได้น้อยทั้งหมด 3,000 คน”

(ธงชัย อธิธิพล. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

เกษตรกรหลายรายที่ผ่านการอบรมจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ด้วยการ หารายได้เสริมจากหลายทาง ให้มีแหล่งรายได้ตลอดเวลา และลดต้นทุนในการผลิตด้วยการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรเข้าช่วย และเมื่อ

ผ่านการอบรมแล้ว ผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินทำกินไม่พอเพียง จะได้รับสิทธิในการลงชื่อรับการจัดสรรที่ดิน

“เกษตรกรได้เรียนรู้ผลสำเร็จในการปรับปรุงและใช้ประโยชน์จากที่ดิน ได้แนวคิดในการทำมาหากิน เรื่องการหารายได้เสริมนอกเหนือจากการทำนา หรือปลูกพืชอย่างใดอย่างหนึ่ง เท่านั้น ก็ให้มีการเลี้ยงปลา และปลูกผักด้วย จะได้ไว้กินเองในครัวเรือน เมื่อเหลือจึงนำไปขาย อย่างเรื่องการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ ช่วยปรับปรุงดินและเพิ่มผลผลิต อย่างเช่นการปลูกถั่ว แต่ก่อนไม่มีใครคิดเลยว่าจะสามารถปลูกถั่วในพื้นที่แถบนี้ได้ แต่เดี๋ยวนี้ก็มีคนนำสิ่งที่เรียนรู้จากแปลงทดลองปลูกถั่วไป ลองปลูกถั่วในที่ดินของตนเอง วัตถุประสงค์จากการที่เกษตรกรนำสิ่งที่เรียนรู้ได้ไปปฏิบัติ อีกส่วนคือเนื่องจากเกษตรกรที่มาอบรมส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง หลังผ่านการอบรม จะมีสิทธิได้ลงชื่อขอรับการจัดสรรที่ดิน”

(สุรวัฒน์ สืบเผ่าไทย. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

นอกจากนี้ ผลจากการอบรมในศูนย์เรียนรู้ เกษตรกรหลายที่ผ่านการอบรมในหลายหมู่บ้าน ได้รวมตัวกันริเริ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน โรงเรียนชาวนาชุมชน ผู้ที่เคยไปดูงานศูนย์เรียนรู้ในจังหวัดอื่น ก็นำความรู้ที่ได้จากการไปศึกษาดูงานมารวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

“ผลจากการอบรมในศูนย์เรียนรู้ เกษตรกรหลายที่ผ่านการอบรมในหลายหมู่บ้าน ได้รวมตัวกันจัดตั้งโรงเรียนชาวนา ข้าราชการ กองทุนหมู่บ้าน ข้าราชการ ทำวิสาหกิจชุมชน บางหมู่บ้านก็มีโครงการ OTOP เป็นผลจากการไปศึกษาดูงานในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“แนวคิดริเริ่มของชุมชนที่เห็นชัดคือศูนย์ชาวนาชุมชน มีโรงเรียนชาวนาของตนเอง มีศูนย์กลางของตัวเอง และเน้นการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว นอกเหนือจาก ข้าวสาร และข้าวเปลือกธรรมดา การหาแนวคิดริเริ่มงานต่างๆ เริ่มจากมาประชุมระดมสมองกัน ร่างประเด็นที่สำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วนก่อน แล้วหาข้อสรุปที่ดี”

(ชูรุศ อหัมดี. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2549 .)

“ผลจากการอบรมในศูนย์เรียนรู้ เกษตรกรหลายรายที่ผ่านการอบรมในหลายหมู่บ้าน ได้นำแนวทางการเกษตรพอเพียงและการเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้ในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพ ด้วยการรู้จักทำบัญชีค่าใช้จ่าย การถอดอม ลดรายจ่ายเพิ่มรายรับ การทำไร่นาสวนผสม เทคนิคการปรับปรุงดิน การ

ใช้ปุ๋ยชีวภาพ การแบ่งพื้นที่การเกษตรเพื่อการใช้ประโยชน์จากที่ดินตามแนวทางทฤษฎีใหม่ การขุดสระกักเก็บน้ำ เป็นต้น”

(สมปอง ทองเกิด. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“ในระดับชุมชน เกษตรกรที่ผ่านการอบรมได้นำแนวคิดในการรวมกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาชุมชน ไปเผยแพร่ และชักชวนให้ชุมชนของตนมีการรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เช่น การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน การรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)”

(พิมพ์ผกา ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ในพ.ศ. 2550 มีแผนการขยายผลต่อเนื่อง ให้เกิดศูนย์เรียนรู้ในทุกตำบลต่อไป ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10”

(ลัดดาวัลย์ มนศิริ. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

1.7. การมีส่วนร่วมในการสื่อสารของประชาชนในชุมชน

ในด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการ ได้ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของชุมชนจากฐานรากตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน เพื่อการแก้ปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ และดำเนินการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการ พัฒนาการประกอบอาชีพที่เป็นปัญหาสำคัญ โดยแต่ละชุมชนจัดให้มีการทำประชาคม เพื่อ ค้นหาปัญหาที่มีความจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน และปัญหาอื่นๆ ที่ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนและพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยยึดการลงมติดตามเสียงข้างมาก และให้ชาวชุมชนร่วมกันระดมสมอง หาวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน

“โครงการเศรษฐกิจพอเพียงนี้ในระยะยาวเน้นการเสริมสร้างพลัง การรวมกลุ่มของชุมชน โดยเริ่มจากระบบรากหญ้า โดยเราช่วยจัดให้ชาวบ้านทำประชาคมในชุมชนของตน ปรับแผนชุมชน โดยให้พี่น้องประชาชนร่วมกันคิดว่าอยากจะทำอะไร ในการพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น มีปัญหาอะไรที่ต้องแก้ไข เรื่องใดที่มีความสำคัญเป็นปัญหาเร่งด่วน จะแก้ไขอย่างไร ให้ช่วยกันคิด จากนั้นก็ออกเสียงกัน บิดหลักเสียงข้างมาก”

(สุรวัฒน์ สืบเผ่าไทย. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการออกความเห็น เสนอแนวคิดในการดำเนินงาน กำหนดแนวทางในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ และความต้องการแก้ปัญหาในชุมชน โดยผ่านการประชุมวางแผนในศูนย์เรียนรู้ ว่าศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนแต่ละศูนย์ประจำตำบลต่างๆ ควร

ศึกษาเรียนรู้ ทดลองในเรื่องใด จึงจะเหมาะสมกับสภาพในพื้นที่ และแก้ปัญหาที่ในแต่ละพื้นที่ประสบอยู่ ได้ อีกทั้งต้องเป็นแนวคิดริเริ่มที่ชุมชนนั้น มีศักยภาพสามารถดำเนินการได้เป็นผลสำเร็จด้วยทรัพยากร และความสามารถที่มีอยู่แล้วภายในชุมชน”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

ด้านการมีส่วนร่วมในการสื่อสารของชุมชน เกษตรกรและประชาชน มีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างมาก เกษตรกรและประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการออกความเห็น ค้นหาปัญหาค้นหาวิธีแก้ปัญหา และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา การวางแผน การดำเนินงาน ผ่านการทำประชาคม และการประชุมร่วมกันกับคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ในการวางแผนการดำเนินงาน ทุกฝ่ายจะมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและวางแผนในการดำเนินงาน นอกจากนี้ เกษตรกรและสมาชิกในชุมชนอื่นๆ ยังสามารถแสดงความคิดเห็น หรือขอรับคำปรึกษา แนะนำต่างๆ จากเจ้าหน้าที่พัฒนา ทั้ง โดยผ่านผู้ประสานงานคือ กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน เป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารสองทาง หรือสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาโดยตรง ณ ที่ทำการเกษตรอำเภอ หรือโทรศัพท์มาสอบถาม

“ในด้านการมีส่วนร่วมในการสื่อสารของชุมชน ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจมาลงชื่อขอรับการอบรมกันมาก ในแต่ละหมู่บ้านและตำบล จะมีการประชุม ทำประชาคม วางแผนดำเนินงานกันเป็นประจำ และส่วนใหญ่ทุกคนในพื้นที่จะมาร่วมประชุมอยู่แล้ว เนื่องจากมีความต้องการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และมีการส่งตัวแทนจากทุกหมู่บ้านมาเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อรับข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันที่สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นประจำทุกเดือน คณะกรรมการและเกษตรกรจะมาประชุมกันวางแผนในการดำเนินงาน การผลิต ช่วยการเรียนรู้ร่วมกัน ทุกเรื่อง เกษตรกรมีปัญหาหรือความเห็นอะไรก็จะติดต่อกำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน ขอคำแนะนำต่างๆ ที่ต้องการ หรือมีจะนั้นก็เข้ามาติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ ด้วยตนเอง หรือ โทรศัพท์มาถามก็ได้”

(ชูรุด อาหมัด. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2549 .)

“เวลาให้เจ้าหน้าที่ของเกษตรอำเภอไปคุยกับเขาก็จะกระตุ้นให้ เกษตรกรลองคิดเองว่าอยากทำอะไร อยากปลูกอะไร มีปัญหา หรือการประกอบอาชีพอะไรบ้าง อย่างเรื่องการทำนา ปลูกพืช เลี้ยงปลา มีปัญหาอะไรของเขา อยากเรียนรู้การเกษตรในเรื่องใดให้เสนอมา โดยเราคอยเป็นที่เลี้ยง ให้คำปรึกษา อย่างเรื่องความต้องการของตลาดสอดคล้องกับ เรื่องที่เขาอยากทำ พืชผลที่เขาอยากปลูกเป็นที่ต้องการหรือไม่ เราก็ให้ข้อมูลตรง นี้ และช่วยจัดหาพันธุ์พืช พันธุ์ปลา และสอนการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย ในการทำการเกษตร เช่น การปรับปรุงดิน การทำน้ำชีวภาพใช้เอง แล้วให้เขาทดลองเรียนรู้ ปฏิบัติจริง”

(พีระพันธ์ ดันธนวัฒน์. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2549 .)

1.8. กลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์

กลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักคือเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยที่ประสบปัญหาการขาดที่ดินทำกิน และมีปัญหานี้สิน และความยากจน และกลุ่มเป้าหมายรอง คือ ประชาชนทั่วไป ได้แก่ สมาชิกในชุมชนต่างๆ ทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบล ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรกรหรือผู้มีรายได้น้อย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ เกษตรกรที่ขาดแคลนที่ดินทำกิน และผู้มีรายได้น้อย สามารถรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพทั่วกัน

“กลุ่มเป้าหมายหลักคือเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยที่ประสบปัญหาการขาดที่ดินทำกิน และมีปัญหานี้สิน และความยากจนอย่างมาก โดยการประชาสัมพันธ์ให้ข่าวสารผ่าน กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน เพราะเป็นตัวกลางถ่ายทอดข่าวสารที่สามารถเข้าถึงเกษตรกร ได้สะดวกกว่า และสามารถโน้มน้าว ชักจูงใจ ได้ง่ายกว่าเราไปเอง”

(ธงชัย อิทธิพล. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“กลุ่มเป้าหมายหลักในการให้ข่าวสารของโครงการคือคนยากจน ผู้มีรายได้น้อย โดยดำเนินโครงการเชื่อมโยงแบบบูรณาการร่วมกับ คาราวานแก้จน และ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และแก้ปัญหาความยากจน ปัญหานี้สิน และช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน ส่วนกลุ่มเป้าหมายรองคือประชาชนและเกษตรกร ทั่วไป”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“กลุ่มเกษตรกรจัดเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ กลุ่มเกษตรกรอุตสาหกรรม ได้แก่ คนที่มีที่ดินมากกว่า 50-100 ไร่ขึ้นไป มีลงทุนสูง ทำแบบอุตสาหกรรมกลุ่มนี้จะไม่มีปัญหาในการประกอบอาชีพ แต่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรแบบปลอดสารเคมี และเทคโนโลยีการเกษตรแบบใหม่ กลุ่มที่สองคือกลุ่มที่มีที่ดินทำกินไม่เกิน 50 ไร่ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และขายผลผลิตที่เหลือจากบริโภคในครัวเรือน และกลุ่มที่สามกลุ่มคือ เกษตรที่ยากจนจริงๆ ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง หรือมีน้อยไม่พอเพียงเลี้ยงครอบครัว ทำได้แค่ปลูกผักเล็กน้อย และมักต้องรับจ้างทำนาทำสวนให้กลุ่ม ที่หนึ่งและกลุ่มที่สอง กลุ่มสุดท้ายนี้แหละคือกลุ่มเป้าหมายหลักที่ต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง และปรับทัศนคติให้ยอมรับการนำแนวคิดความเป็นอยู่อย่างพอเพียงไปใช้ นอกจากนี้ ก็มีกลุ่มอื่นๆ เป็นเป้าหมายรอง ได้แก่ กลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มเยาวชน เป็นต้น”

(พิมพ์ ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

1.9. บทบาทของผู้ให้สัมภาษณ์ในการดำเนินโครงการในด้านการสื่อสาร ในโครงการ

ผู้ให้สัมภาษณ์ กลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการ ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล / พัฒนาการ / นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ตอบว่าบทบาทด้านการสื่อสารในการดำเนินการโครงการ เศรษฐกิจพอเพียงนี้ คือการทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ไปกระจายข่าว ประชาสัมพันธ์ต่อแก่สมาชิก ในชุมชนต่างๆ โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์เข้าช่วย เช่น แผ่นพับ วิดีทัศน์ เช่น วิดีโอ วีซีดี หรือดีวีดี นอกจากนี้ยังเป็นผู้ให้ความสนับสนุน การเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ ในลักษณะของพี่เลี้ยง ที่คอยถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ และให้ความสนับสนุนในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

“ในเรื่องบทบาทในการสื่อสาร จะกระจายข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ไปกระจายข่าว ประชาสัมพันธ์ต่อแก่สมาชิก ในชุมชนต่างๆ เช่น ฝากแผ่นพับ ให้ไปแจกต่อ หรือให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมาประชุม มารับการอบรม หรือพาไปดูงานที่จังหวัดอื่น แล้วให้เขานำความรู้ และข่าวสารที่ได้ไปถ่ายทอดแก่ลูกบ้านอีกที นอกจากนี้ยังเป็นพี่เลี้ยงคอยสอนเกษตรกรเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ และให้คำปรึกษาแนะนำในด้านต่างๆ เช่น การหาเงินทุน ความต้องการของตลาด เป็นต้น ”

(พิมพ์ ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“มีบทบาทเป็นผู้ให้ข่าวสาร เกี่ยวกับโครงการ เช่น นโยบาย การดำเนินงาน และข่าวสารต่างๆ จากที่ประชุมของคณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ และทำการประชาสัมพันธ์โครงการ ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อมวลชน เช่น วิทยุชุมชน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และ สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น ไปกระจายข่าวต่อ ในชุมชนต่างๆ”

(ธงชัย อธิธิพล. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

1.10. สื่อที่ใช้ในการกระจายข่าวสาร ข้อมูลเรื่องโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

สื่อที่ใช้ในการสื่อสาร ในโครงการนี้ มีหลากหลายสื่อที่ใช้ร่วมกันแบบบูรณาการ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วถึง และเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณในการสื่อสารที่มีไม่เพียงพอ และมีได้มีการจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ไว้ชัดเจน กลุ่มผู้นำในการดำเนิน โครงการจึงต้องใช้สื่อต่างๆ เท่าที่มีอยู่ทุกช่องทางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ ทั้งสื่อมวลชน คือวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โดยการขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์และให้ข่าวสารโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

“.....ประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อมวลชน ที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ได้แก่ สถานีวิทยุนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จปร.) ที่ออกอากาศในจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง และบางครั้งก็มีโทรทัศน์ช่อง 7 และ ช่อง 11 มาทำสารคดี เรื่องการเกษตรเป็นระยะๆ”

(ปรีชา เจียรนัย. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

การใช้สื่อบุคคล คือเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำทางความคิดในชุมชน ไปติดต่อให้ข่าวสารแก่สมาชิกในชุมชนโดยตรง ด้วยการไปเคาะประตูบ้าน หรือทำประชาคมในหมู่บ้าน และเกษตรกรที่ผ่านการอบรมแล้ว ให้เป็นที่เลี้ยงหรือวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากศูนย์เรียนรู้ให้แก่ชุมชน และใช้สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หอกระจายข่าว และเสียงตามสาย ที่เปิดในหมู่บ้านต่างๆ

นอกจากนี้ยังมีการใช้โทรศัพท์เข้าช่วยในการติดต่อสื่อสาร เช่น การเรียกประชุม กำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน การแจ้งข่าวสารการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้ให้แก่สมาชิก เป็นต้น

“ ถ้ามีการแจ้งข่าวอะไรที่ไม่ต้องอธิบายรายละเอียดมาก เช่น เรียกให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมาประชุม หรือแจ้ง กำหนดการต่างๆ ถ้าโทรศัพท์ไปได้ ก็ไม่ต้องไปบอกด้วยตนเอง ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านช่วยกระจายข่าวต่อให้ลูกบ้านของตน”

(พิมพ์ ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

โดยปกติแล้วจะการสื่อสารในโครงการจะใช้สื่อที่มีในชุมชนเป็นหลัก โดยการให้ข่าวสารข้อมูลผ่านหอกระจายข่าวในหมู่บ้านต่างๆ และผู้สื่อข่าวท้องถิ่น ในชุมชน เช่น ผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเดลินิวส์ และกระจายข่าวผ่านสื่อบุคคล คือกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ให้มาประชุมกันที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนแล้วไปกระจายข่าวต่อยังลูกบ้าน รวมทั้งการใช้วิธีจัดการทำประชาคม ให้คนมารวมตัวกันเพื่อช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหา

“ได้งบประมาณในการดำเนินโครงการจากกรมส่งเสริมการเกษตร แต่ไม่มีการกำหนดงบประมาณในการสื่อสาร อย่างเช่นการไปเคาะประตูบ้าน หรือการไปติดต่อกระจายข่าวตามหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังต้องออกค่าน้ำมันรถเองด้วยซ้ำ ก็พยายามใช้สื่อ และช่องทางที่ไม่ต้องเสียเงิน เช่น ให้ทางสำนักงานเกษตรจังหวัดช่วยกระจายข่าวแทน ให้เพื่อนๆ ที่ทำงานประชาสัมพันธ์ตามหน่วยงานต่างๆ ช่วยกระจายข่าวให้ ขอให้ผู้ใช้สื่อข่าวท้องถิ่น อย่างหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ ลงข่าวให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ...

...ใช้การทำประชาคม ให้คนมารวมกันแก้ปัญหา คนที่ไม่มีปัญหาจะไม่มาอยู่แล้ว โดยมากถ้าให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปเรียก ลูกบ้านก็มากันพร้อมเพรียงดี”

(พีระพันธ์ ดันธนวัฒน์. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2549 .)

“ใช้สื่อบุคคล คือเจ้าหน้าที่พัฒนาการ เจ้าหน้าที่ของเกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้นำชุมชน และ เกษตรกรที่ผ่านการอบรมแล้ว ให้ช่วยถ่ายทอดข่าวสารความรู้ ไปยังเกษตรกรอื่นๆ ให้พวกเจ้าหน้าที่ไปเคาะประตู ตามบ้าน ไปคุยกับประชาชน พูดคุยโน้มน้าวใจ แล้วชักชวนให้มาร่วมโครงการ...”

(ลัดดาวัลย์ มนศิริ. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

1.11. การใช้สื่อประเพณี

จากผลการสำรวจพบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีการใช้สื่อประเพณีเช่น ลำตัด ลิเก จั้ว ละครหุ่น ฯลฯ ไม่มาก เนื่องจากไม่ค่อยเป็นที่นิยมในยุคนี้มากนัก และการจัดหาให้ คณะแสดงละครเหล่านี้มาแสดงในท้องถิ่นต้องมีค่าใช้จ่ายสูง เพราะปัจจุบันสื่อประเพณีเหล่านี้หาชมได้ไม่มาก ทางผู้ดำเนินโครงการจึงมิได้ใช้สื่อประเพณีในการประชาสัมพันธ์โครงการ

“สมัยก่อนประมาณ 10 กว่าปีที่แล้ว ยังพอมีคณะลิเกบ้าง แต่เดี๋ยวนี้ไม่เห็นคณะแสดงพวกนี้แล้ว คงสูญหายไปตามยุคสมัย เพราะปัจจุบันคนจะดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ หรือฟังวิทยุมากกว่า ค่าตัวคณะละครพวกนี้ก็แพง จึงไม่มีผู้จัดงานรายไหนสั่งเข้ามาแสดง เพราะไม่แน่ใจว่าจะเก็บค่าชมได้คุ้มหรือไม่ จึงไม่ได้นำสื่อประเพณีประเภทนี้เข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์”

(พิมพ์ภา ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ไม่มีการใช้สื่อประเพณี เพราะไม่เป็นที่นิยม ประชาชนนิยมดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุมากกว่า”

(สุดา รุ่งเรือง. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

1.12. สิ่งที่เน้นในการให้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

การให้ข่าวสารในโครงการกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ เน้นการให้ความรู้ในการทำการเกษตรตามทฤษฎีใหม่ การชักจูงใจ ให้กลุ่มเป้าหมายมาเข้าร่วมโครงการด้วยผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ และเน้นความเป็นโครงการพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้งเน้นการเปลี่ยนทัศนคติของผู้ที่ไม่สนใจโครงการนี้ ด้วยการประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แล้วประสบผลสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

“เผยแพร่โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยการให้เกษตรกรลงมือปฏิบัติจริงในแปลงทดลองของศูนย์เรียนรู้ ให้ทุกคนมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นว่าอยากจะทำอะไร แล้วสอนให้เข้าใจโดยการปฏิบัติจริง เช่น การลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ก็ให้เขามาลงแปลงทดลองปลูกโดยไม่ใช้สารเคมีดู ให้เห็นกับตาว่าถึงไม่ใช้สารเคมี หรือใช้ไม่มาก ก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้”

(ธงชัย อธิธิพล. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549.)

ในการสื่อสารเพื่อการชักจูงใจ ให้คนมาเข้าร่วมโครงการนั้น กลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการ เน้นถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ค่าแรงชดเชยการเสียโอกาสในการทำงานเพื่อมาเข้ารับการอบรมในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน และ การได้ลงชื่อขอรับการจัดสรรที่ดินหลังผ่านการอบรม

“การให้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเน้นให้กลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกรที่อยากจนรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้จากการมาเข้าร่วมโครงการ เช่น ได้ความรู้ ในการทำการเกษตรเพิ่มผลผลิตและปรับปรุงดิน เวลาเข้ามาแปลงก็จะได้วันละ 100 บาท เป็นค่าชดเชยการขาดรายได้จากการมาลงแปลงทดลอง เมื่อผลผลิตเก็บเกี่ยวแล้วจะได้ปันผลกำไรตามสัดส่วน โดยเฉพาะเมื่อผ่านการอบรมแล้วจะมีสิทธิได้รับการจัดสรรที่ทำกิน”

(ถัดดาวลัย มนศิริ. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

นอกจากนี้ ยังเน้นความเป็นโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ ให้ความสนับสนุน หรือนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ด้วยความสำนึกกว่าเป็นการปฏิบัติตามพระราชดำริ

“เน้นสัญลักษณ์คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชาวบ้านเคารพรักและศรัทธาในพระมหากษัตริย์อยู่แล้ว เราชักชวนโดยเน้นว่าเป็นการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ เขาจะมาเข้าโครงการได้ง่าย”

(พีระพันธ์ ดันธนวัฒน์. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2549.)

การสื่อสารเพื่อการชักจูงใจ ให้คนมาเข้าร่วมโครงการนั้น รวมถึงการเน้นการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของโครงการด้วยการใช้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแล้วประสบผลสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ เป็นตัวอย่าง ที่สามารถเห็นได้ เป็นรูปธรรม ทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจต้องการมาเข้าร่วมการอบรมจากศูนย์เรียนรู้เป็นจำนวนมาก

“เกษตรกรที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเกษตรกรที่อื่นก็เกิดความสนใจต้องการเข้าร่วมโครงการ อีกทั้งเกษตรกรที่ผ่านการอบรมแล้วได้นำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้สมาชิกในชุมชนอื่นๆ ต่อ และผู้ที่เคยขาดแคลนที่ทำกิน เมื่อผ่านโครงการแล้วสามารถลงชื่อขอรับการจัดสรรที่ดินได้ ซึ่งรุ่นแรก เมื่อเริ่มโครงการ ในพ.ศ.2548 มีผู้ผ่านการอบรมเพียง 5 – 8 คน จากที่คัดมาเข้าแปลงทดลอง เริ่มแรก 20 คน เนื่องจาก ผู้เข้าอบรมช่วงแรก ขาดความตั้งใจและความสนใจจริง แต่รุ่นต่อๆ มา มีผู้ผ่านการอบรมครบทั้ง 20 คน เนื่องจากเกษตรกรยอมรับ และตระหนักถึงความสำคัญของโครงการนี้มากขึ้น เป็นผลจากเกษตรกรรุ่นแรกที่ยังไปแล้วประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ และได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน เป็นตัวอย่างในการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุด”

(ปรีชา เจียรนัย. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

1.13. การจัดสรรงบประมาณสำหรับการสื่อสารประชาสัมพันธ์โครงการ

การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ใน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้รับงบประมาณส่วนใหญ่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และบางส่วนจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เพื่อใช้ในการดำเนินงานในศูนย์เรียนรู้ สำหรับลงทุนในด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี และค่าแรงสำหรับผู้มาเข้าร่วมการอบรมในศูนย์เรียนรู้ แต่ไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ไว้ต่างหาก

“ได้งบประมาณในการดำเนินงานจากกรมส่งเสริมการเกษตร แต่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเคาะประตู เข้าไปติดต่อโดยตรง จึงไม่ได้มีการกำหนดงบประมาณสำหรับการสื่อสารประชาสัมพันธ์ไว้ชัดเจน”

(สมปอง ทองเกิด. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์โครงการฯ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ พัฒนาการ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มักใช้สื่อมวลชนที่ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น การออกสารคดีเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตรของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ผ่านทางโทรทัศน์ช่อง 7 และช่อง 11 การขอความร่วมมือจากผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ลงข่าวในหนังสือพิมพ์ เช่น

ไทยรัฐ เดลินิวส์ และใช้สื่อท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในชุมชน ได้แก่ การจัดรายการเกษตรยามเช้า ออกอากาศทางสถานีวิทยุนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จปร.) ที่ออกอากาศในจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงการใช้สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัฒนา เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนาการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และผู้นำชุมชนช่วยนำข่าวสารไปกระจายต่อยังเกษตรกรและสมาชิกในชุมชน รวมถึงการฝากสื่อแผ่นพับ วิดีโอเทป เทปบันทึกเสียง ที่ได้รับมาจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปให้แก่เกษตรกรและสมาชิกในชุมชน หากมีความต้องการจะผลิตสื่อเฉพาะกิจใดๆ จึงทำเรื่องของบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะ

“ไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการสื่อสารตายตัว เพราะใช้งบไม่มาก โดยมากจะพยายามใช้สื่อที่มีอยู่แล้ว เช่น ออกรายการวิทยุจปร. เรามีการจัดรายการเกษตรยามเช้า ออกอากาศครั้งละประมาณ 10 นาที เป็นประจำ ทำการคัดกิจกรรมที่น่าสนใจนำมาออกอากาศให้ผู้ฟังได้ทราบ ได้รู้กันว่าศูนย์เรียนรู้ของเรามีกิจกรรมอะไรบ้าง ได้ผลการดำเนินงาน การทดลองทำการเกษตรแนวใหม่อย่างไร เป็นต้น....

.....บางครั้งก็มีโทรทัศน์ช่อง 7 ช่อง 11 มาติดต่อขอทำ สารคดี เกี่ยวกับกิจกรรมที่น่าสนใจของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเป็นระยะๆ เฉลี่ยปีละ 3-4 ครั้ง พวกแผ่นพับ หรือ วิดีทัศน์อย่างอื่นๆ ส่วนใหญ่ ทางกรมส่งเสริมการเกษตรส่งมาให้อยู่แล้ว เวลาจะผลิตสื่ออะไรพิเศษ เช่น ต้องการผลิต VCD ไว้ใช้เป็นการเรียนรู้การสอนในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน สำหรับเปิดให้พวกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรกรดู ก็ค่อยตั้งงบประมาณขอ(จากกรมส่งเสริมการเกษตร) เป็นคราวๆ ไป.....”

(ปรีชา เจริญนัย. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549.)

1.14. อุปสรรคในการสื่อสาร และวิธีแก้ปัญหา

ในการดำเนินงานสื่อสารเพื่อเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน นั้น มีอุปสรรคที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากประชาชนบางส่วนยังคงยึดติดกับค่านิยมทางวัตถุนิยม ต้องการมีเครื่องใช้ฟุ่มเฟือยเพื่อแสดงสถานะทางสังคมของตน หรือยังคงมีความต้องการในการให้บุตรหลานได้มีการศึกษาในระดับสูง ซึ่งต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาหนี้สินเดิม และหนี้้นอกระบบ ที่ทำให้ยังไม่สามารถมีเงินเก็บออมได้ และต้องการมีรายได้มากๆ เพื่อชดใช้หนี้สินเดิม ไม่ใช่เพียงเพื่อพอเลี้ยงครอบครัว

“อุปสรรคที่สำคัญคือการที่คนไม่ยอมเปลี่ยนทัศนคติง่าย ๆ บางคนไม่ยอมรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงง่ายๆ เป็นเหมือนการต่อสู้กับกระแสทุนนิยมที่กำลังรุนแรงในสังคมทุกวันนี้ เราไปบอกให้เขาอยู่อย่างพอเพียงเลี้ยงครอบครัวได้ แต่บางคนยังอยากได้ รถ ได้บ้านสวยๆ แบบคนในเมือง อยากมีโทรศัพท์มือถือใช้ ซึ่งนั่นเป็นปัญหาทางด้านทัศนคติ ในขณะที่ บางครอบครัวก็ยังไม่ยอมให้ลูกได้เรียนสูง จบมหาวิทยาลัย มีงานทำในเมืองไม่ต้องเป็นเกษตรกร เพราะคิดว่าอาชีพเกษตรกรนั้นลำบาก ไม่พอกิน เนื่องจากตัวเองหากินด้วยการเป็นเกษตรกรแล้วลำบากยากจนมาก่อน เขายังต้องการส่งลูกเรียน ต้องกู้หนี้ ชิมสิน เอาที่ดินไปจำนอง นอกจากนี้หลายรายยังมีปัญหาหนี้สินเก่า และหนี้้นอกระบบที่ค้างคา ยังจ่ายไม่หมด แล้วเราก็ไปบอกให้เขาอยู่อย่างพอเพียง ในขณะที่เขายังคงต้องใช้ต้องจ่าย เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สวนทางกันกับความเป็นจริงที่เขาต้องมีภาระในการใช้จ่ายเกินความพอเพียงเลี้ยงครอบครัว หรือไม่ก็ยังคงมีความอยากได้ อยากมี มีของหรูๆ ใช้ พวกที่มีปัญหาเหล่านี้ จะรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ยากกว่ากลุ่มอื่น เพราะ ไม่คิดว่าเศรษฐกิจจะช่วยแก้ปัญหาให้เขาหรือทำให้ชีวิตเขาดีขึ้นแบบที่เขาต้องการได้ ”

(พีระพันธ์ ดันธนวัฒน์. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว.สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2549 .)

“การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในทางปฏิบัติยังเป็นปัญหาด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย ชาวบ้านรู้ว่าการอยู่อย่างพอเพียงเป็นอย่างไร รู้วิธีการเกษตรทฤษฎีใหม่ รู้ว่าต้องใช้จ่ายพอดีกับที่หาได้ รู้ว่าต้องทำบัญชีครัวเรือนแยกจากบัญชีเงินกู้ แต่พอปฏิบัติจริง กลับมีปัญหาระเบียบชีวิต คือเวลาไปยื่นขอกู้เงินสหกรณ์การเกษตร หรือธกส. ยื่นเรื่องว่าจะกู้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพ ทำนาทำสวน แต่กลับเอาเงินนั้นไปใช้จ่ายในเรื่องอื่น เช่น ใช้หนี้สินเก่า ผ่อนบ้าน ซื้อมือถือแจกให้ลูกหลานใช้ หรือส่งลูกเรียน ซึ่งเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จึงมีปัญหาวลางจะหาเงินมาใช้หนี้ส่วนที่ขอกู้เพื่อมาประกอบอาชีพ เพราะไม่แยกบัญชีรายได้อันเด็ดขาด ว่าส่วนไหนเป็นเงินในการลงทุนที่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วนไหนเป็นการใช้จ่ายที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้”

(พิมพ์ ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว.สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“เกษตรกรบางคนแม้จะเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงดี แต่ยังไม่อยากทำการลงทุนเกินตัว เช่น ไม่มีทุนมากนัก หรือเป็นเพียงเกษตรกรรายย่อยมีที่ดินไม่ถึง 5 ไร่ แต่มีความฝันว่าอยากลงทุนทำสวน ทำนา เป็นเกษตรกรรายใหญ่ 50 ไร่ 100 ไร่ เพื่อส่งออก เป็นการทำอะไรเกินตัว โดยไม่พิจารณาศักยภาพที่แท้จริงของตัวเอง เพราะยังคงยึดติดกับแนวคิดแบบทุนนิยมอยู่ อยากรวยเร็วๆ อยากใช้ชีวิตหรูหราแบบเศรษฐี ไม่พอใจกับชีวิตแค่พอเพียง”

(ลัดดาวัลย์ มนศิริ. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

“ชาวบ้านไม่รักการอ่าน หลังอบรมหรือดูงานจะเข้าใจและตั้งใจทำแบบพอเพียงอยู่ซักระยะไม่นานก็ลืม ต้องคอยกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง”

(สมปอง ทองเกิด. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549.)

วิธีการแก้ไขที่กลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการใช้คือการเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายด้วยการใช้สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ / พัฒนาการ ไปติดต่อโดยตรง ใช้การพูดโน้มน้าวใจด้วยการกระตุ้น ให้กลุ่มเป้าหมายได้คิด และเข้าใจถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง แสดงตัวอย่างจริงให้เห็น โดยยกตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เพื่อปรับทัศนคติที่ละน้อย และชักชวนให้มาเข้าร่วมศูนย์เรียนรู้ ให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจเพื่อปรับทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายผ่านการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้

“... วิธีแก้ต้องค่อยๆ โน้มน้าวใจทีละน้อย โดยให้เห็นตัวอย่างจริงจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แล้วมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เราให้เจ้าหน้าที่ไปเคาะประตูบ้าน พูดกับเขาโดยตรง กระตุ้นให้เขาคิด บางทีตอนแรกต้องล่อใจให้มาเข้าร่วมโครงการด้วยรางวัล คือ ถ้าผ่านการอบรมแล้วจะได้ที่ทำกิน เป็นต้น พอได้ตัวมาเข้าแปลง ก็ให้เขาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทดลองทำจริง เราก็คอยกระตุ้น และสนับสนุนในเรื่องทุน ความรู้ คำแนะนำ และกำลังใจ ค่อยๆ ปรับทัศนคติเขาทีละน้อยให้เห็นข้อดีของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง”

(ปรีชา เจียรนัย. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ. สัมภาษณ์. 15 กันยายน 2549.)

“ให้พวกเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอ ไปเคาะประตู ตามบ้าน ไปคุยกับประชาชน กระตุ้นให้เขาคิด ว่าอยากจะทำอะไร ให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น อะไรที่เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตของเขา ให้พิจารณาว่าจริงๆ แล้วสิ่งที่ต้องการมากที่สุด ที่จำเป็นที่สุดในชีวิตคืออะไร ไปพูดคุยโน้มน้าว ปรับทัศนคติทีละน้อย ไม่ให้รู้สึกถูกบังคับ”

(สุรวุฒน์ สืบเผ่าไทย. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549.)

“ต้องประชาสัมพันธ์โครงการให้ทั่วถึงและเข้าถึงกลุ่มที่มีปัญหาจริง โดยอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านไม่ลืม”

(สมปอง ทองเกิด. พัฒนาการ. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต้องใช้ชีวิตอย่างพอเพียงให้เป็นอย่างด้วย อย่างตัวเองก็นำแนวทางการเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในการทำสวนของที่บ้านให้เป็นอย่าง ทำบัญชีฟาร์มแยกกับบัญชีครัวเรือนให้ชัดเจน ชาวบ้านไม่เข้าใจก็มาศึกษา มาขอคำปรึกษาได้ ตัวเราลงมือทำเองก็เข้าใจได้คืออธิบายได้ถูกต้อง และไม่มีของฟุ่มเฟือยเกินฐานะ”

(พิมพ์ผกา ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

1.15. ความคิดเห็นอื่นๆ

กลุ่มผู้นำในการดำเนิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงนี้เห็นว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดีสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกร และส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนและเกษตรกร ควรได้รับการส่งเสริม ให้มีศูนย์เรียนรู้ทั่วทุกหมู่บ้าน แต่ปัญหาคืองบประมาณที่ได้รับมีน้อยเกินไป และได้รับการเบิกจ่ายช้า โดยเฉพาะงบประมาณด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์นั้น ไม่มีการจัดสรรงบประมาณในส่วนนี้แยกต่างหาก ทำให้การขยายผลของโครงการไม่รวดเร็วเท่าที่ควร

“โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีและเหมาะกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพราะ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร แต่มีปัญหาคืองบประมาณน้อย และเบิกได้ช้า งบประมาณประชาสัมพันธ์ก็ไม่มี เจ้าหน้าที่ต้องควักกระเป๋าตัวเองประจำ เวลาไปติดต่อแบบเคาะประตู หรือเดินทางไปไหนๆ คำน้ำมันยังต้องออกเอง”

(ถัดดาวลัย มนศิริ. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549.)

“ปัญหาเรื่องงบประมาณนับว่าเป็นปัญหาหลัก พอได้งบประมาณน้อยจะทำอะไรก็คิดขัดไปหมด งบการสื่อสารก็ไม่มีต้องอาศัยเพื่อฝูงที่รู้จักในวงการสื่อ เช่นนักข่าวหนังสือพิมพ์ วิทยุ ให้ช่วยลงข่าวให้ หรือขอเพื่อนตามหน่วยงานราชการต่างๆ กระจายข่าวต่อ ให้รับฝากโปสเตอร์ไปติดประกาศ หรือรับฝากแผ่นพับไปแจก”

(พีระพันธ์์ ตันชนวัฒน์. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2549 .)

นอกจากนี้ กลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการนี้ยังเห็นว่าควรให้หลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนมาร่วมกันดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ โดยเฉพาะด้านการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักของสมาชิกชุมชนส่วนใหญ่ เช่น กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรอำเภอ อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

“ภาครัฐควรสนับสนุนการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้งบประมาณส่งเสริมอาชีพ ในการศึกษาดูงาน และให้ความสนับสนุนอื่นๆ นอกจากเรื่องเงิน ด้วยการให้ หลายๆ ฝ่ายมาร่วมกันดูแล เช่น การให้ความรู้ ในการประกอบอาชีพ การส่งเสริมการฝึกอาชีพ โดยกรมพัฒนาชุมชน วิทยาลัยเพาะช่าง หรือการศึกษานอกโรงเรียนทั้งหลาย น่าจะมาช่วยให้ความรู้ด้วย โดยเฉพาะด้านการเกษตร ถ้ามีวิทยากรเก่งๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจะดีมาก”

(ปรีชา เจียรนัย. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ภาครัฐต้องเปลี่ยนแนวคิดในการทำงาน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องประสานงานร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ และ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐต้องทำตัวเองให้เป็นตัวอย่าง ถ้าจะสอนให้ชาวบ้านอยู่อย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีครัวเรือน เจ้าหน้าที่ก็ต้องทำเป็นตัวอย่าง อย่างเช่นตัวเองก็ทำ รู้จักใช้จ่ายอย่างสมฐานะ นำทฤษฎีใหม่มาใช้ในการจัดแปลงที่ดินที่ครอบครัวของตัวเองให้ชาวบ้านได้เห็นตัวอย่างจริงว่าเป็นไปได้”

(พิมพา ดวงประชา. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

2. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำทางความคิดด้านการประกอบอาชีพ

กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ เกษตรกรหัวก้าวหน้า สมาชิกอาวุโสของหมู่บ้าน ผู้นำทางความคิดด้านการประกอบอาชีพ เป็นต้น มีทั้งหมด 10 ราย ดังรายชื่อต่อไปนี้

- 1) ชัมมูน ร่มโพธิ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านคลอง 3
- 2) ฉันท ขันงาน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านดงแขวน
- 3) น้อย สืบจากลา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านคลองตะเพียน
- 4) ทองเยี่ยม เศษสา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านเหล่าหุ้ง
- 5) พิรุณ พุทธพนธ์ ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านคลอง 3
- 6) วิเชียร พุ่มดี กำนันตำบลนาหินราช
- 7) สมศักดิ์ บุญนา กำนันตำบลเกาะหวาย
- 8) สุจิน ดันสิน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลทรายมูล
- 9) อนันต์ เทียนทอง กำนันตำบลทรายมูล
- 10) อิศระ มัครอ กำนันตำบลพระอาจารย์

ผลการสำรวจมีดังนี้

2.1. ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบข่าวสารของโครงการนี้จากที่ใด

กลุ่มผู้นำชุมชนนี้ส่วนใหญ่ทราบโครงการนี้จากการประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่พัฒนาการกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ที่จัดเป็นประจำทุกเดือน โดยทางหน่วยงานราชการ ได้มีการแจ้งให้ชุมชนทราบถึงการริเริ่มโครงการพัฒนาต่างๆ ให้ผู้นำชุมชนนำข่าวสารไปกระจายต่อให้ชุมชนได้ทราบ และชุมชนที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการก็จะทำเรื่องเสนอขอเข้าร่วมโครงการผ่านสำนักงานเกษตรอำเภอในแต่ละอำเภอที่ชุมชนตั้งอยู่ เพื่อขอรับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังได้รับทราบการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจาก สื่อวิทยุ และหนังสือพิมพ์ เป็นประจำ

“ทราบโครงการนี้จากหน่วยงานราชการ โดยมาก ทราบจากเกษตรอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรมาแจ้งให้ทราบ และมีการประชุมกับชาวบ้านเป็นประจำ”

(ชัมมูน ร่มโพธิ์. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคลอง 3.สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ทราบเรื่องโครงการนี้จากสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ เพราะมักจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรและชุมชนเป็นประจำ และทราบจากเจ้าหน้าที่พัฒนาของหน่วยงานราชการ เช่น เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ พัฒนาการจากที่ทำการอำเภอ... รู้จักโครงการนี้จากหนังสือพิมพ์ของนายหลวง เพราะอ่านหนังสือพิมพ์เยอะ เจอโครงการพระราชดำริต่างๆ ได้รู้จักโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง จาก หนังสือพิมพ์พวกนี้ ก็เลยคิดว่าน่าจะนำมาใช้ในหมู่บ้านจะได้ช่วยชาวบ้านแก้ปัญหาการประกอบอาชีพต่างๆ ได้”

(พิรุณ พุทธพนาลัย. ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านคลอง 3 สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ทราบโครงการนี้จากสำนักงานการเกษตรอำเภอ ก็นำเรื่องไปบอกต่อเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน ว่าลูกบ้านสนใจจะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ แล้วยื่นเรื่องให้สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่จะทำการคัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อม เข้าร่วมโครงการได้”

(ทองเยี่ยม เดชสา. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านเหล่าหุ้ง. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

2.2. สาเหตุที่ชุมชนเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนใหญ่ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความต้องการที่จะแก้ปัญหาการทำเกษตรไม่ได้ผล เนื่องจากสภาพปัญหาในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเปรี้ยว และปัญหาความยากจนอันเนื่องมาจากการขาดที่ดินทำกินเป็นหลัก การเข้าร่วมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในโครงการเศรษฐกิจ ช่วยทำให้ชุมชนได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่สามารถแก้ปัญหาทางการผลิตและการปรับสภาพพื้นที่ได้ รวมทั้งช่วยให้ความรู้ในการฝึกอาชีพ และช่วยให้ผู้ขาดแคลนที่ดินทำกิน ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินเมื่อผ่านการอบรม

“สาเหตุที่ชักชวนให้ชาวบ้านคลอง 3 เข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพราะ อยากให้ชาวบ้านได้มีอาชีพ มีรายได้เสริม”

(วิเชียร พุ่มดี. กำนันตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“เหตุที่ชวนให้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ก็เพื่อให้ทำให้พื้นที่ที่ไม่มีค่ามีค่าขึ้นมา เพราะ ที่ดินแถวนี้มีปัญหามาก หลายๆ ที่ ดินเป็นกรด น้ำเปรี้ยว ปลูกอะไรไม่ค่อยได้ เลี้ยงปลา ก็ตาย ต้องปล่อยทิ้งไว้เฉยๆ ให้เสียเปล่า”

(พิรุณ พุทธพนาลัย. ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านคลอง 3 สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“สาเหตุที่เข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากเห็นว่าน่าจะเป็นไปได้ที่โครงการนี้จะช่วยแก้ปัญหาในพื้นที่”

(สุจิน ตันสิน. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

2.3. สื่อ/วิธีการที่ใช้ในการกระจายข่าวสาร ให้ข้อมูล เกี่ยวกับโครงการแก่สมาชิกในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนนี้ มีวิธีการกระจายข่าวสารให้ข้อมูล เกี่ยวกับโครงการแก่ลูกบ้าน ที่ใช้เป็นประจำคือการประชุมในหมู่บ้าน เพื่อแจ้งให้ชาวบ้านทราบเกี่ยวกับข้อราชการที่ทางหน่วยงานของรัฐให้ข้อมูลมา และใช้วิธีการฝากบอกข่าวปากต่อปากผ่านเพื่อนบ้านของผู้ที่มีได้เข้าร่วมประชุม ให้ทราบ นอกจากนี้ยังใช้สื่อท้องถิ่นในชุมชน ได้แก่ เสียงตามสายและหอกระจายข่าว

“ทุกวันที่ 5 จะมีการประชุมที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับข้อราชการที่ทางอำเภอให้มา ลูกบ้านหรือถ้ามีเรื่องด่วน เรื่องสำคัญ ที่ต้องรีบแจ้งให้ทราบก่อนวันประชุม ก็จัดประชุมเป็นวาระพิเศษได้ คนที่มาไม่ได้ ก็ฝากเพื่อนบ้านให้ช่วยไปบอก หรือให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ไปบอกถึงที่”

(น้อย สืบจากลา. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคลองตะเพียน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“วิธีที่ใช้ในการกระจายข่าวสารให้ข้อมูล เกี่ยวกับโครงการแก่ลูกบ้าน ที่ใช้เป็นประจำคือการประชุม และการทำประชาคมในหมู่บ้าน แต่ละบ้านจะมีคนมาประชุม รับทราบข่าวสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่างๆ เป็นประจำ ทุกเดือน”

(พิรุณ พุทธพนธ์. ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านคลอง 3 สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ใช้วิธีบอกกันปากต่อปาก คนรู้จักกันทั่วอยู่แล้ว ไปมาหาสู่กันประจำ ก็ให้ชาวบ้าน ให้ช่วยบอกต่อไปปกติก็มีการประชุมกันทุกเดือน ถ้าประชุมในหมู่บ้าน แต่ละบ้านก็มีคนมาฟัง แล้ว แต่ละหมู่บ้าน ก็มีตัวแทนหรือผู้ใหญ่บ้าน มาร่วมประชุม ทำประชาคมกันที่ทำการอำเภอบ้าง ที่ทำการเกษตรอำเภอ บ้าง หรือที่ ไปเจอกันที่บ้านกำนัน เป็นประจำอยู่แล้ว เดือนเดือนหนึ่งมีประชุม อย่างน้อยๆก็ 1-2 ครั้ง ละ ถิ่นน้อยก็ 4-5 ครั้ง ตัวเองก็ไปร่วมประชุม กับเขาหมด ไม่ว่าจะประชุมในหมู่บ้าน ประชุมตำบล ประชุมที่ศูนย์เรียนรู้ หรือแปลงทดลองนี้ รวมทั้งที่อำเภอ กับเกษตรอำเภอด้วย”

(วิเชียร พุ่มดี. กำนันตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“เรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านให้ไปบอกลูกบ้านของตัวต่อ ตามหมู่บ้านจะใช้หอกระจายข่าวพูดออกไมค์ให้ทั่วๆ”

(อนันต์ เทียนทอง. กำนันตำบลทรายมูล. อ.องครักษ์ จ.นครนายก. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2549.)

2.4. วิธีการชักชวนให้สมาชิกในชุมชน มาเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนนี้ใช้วิธีการพูดคุยกับสมาชิกในชุมชน โดยการชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่สมาชิกในชุมชนกำลังประสบอยู่ และชักชวนให้มาเข้าร่วมศูนย์เรียนรู้ เพื่อหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว โดยจงใจด้วยการชี้ให้เห็นข้อดีของการเข้าร่วมโครงการว่า จะได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินเมื่อผ่านการอบรมแล้ว นอกจากนี้ ยังพยายามชักชวนให้เห็นว่าเป็นการทำตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพนับถือและจงรักภักดีจากสมาชิกในชุมชน

“ทำการชักชวน คือบอกพวกที่ไม่มีงานทำให้เข้ามาร่วมในโครงการ คนที่อยากได้งาน ได้รายได้ เลี้ยงตัวก็จะเข้ามาร่วมโดยสมัครใจ”

(สุจิน ตันสิน. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“วิธีชักชวนให้ลูกบ้านเข้าร่วมในโครงการเศรษฐกิจพอเพียงนี้คือ เน้นว่าเป็นการทำตามพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชาวบ้านจะเต็มใจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะทุกคนรักพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

(น้อย สืบจากลา. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคลองตะเียน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

2.5. สื่อท้องถิ่นที่ใช้ในชุมชน

สื่อท้องถิ่นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนนี้ใช้ในการสื่อสารภายในชุมชน ได้แก่ หอกระจายข่าว เสียงตามสาย โทรศัพท์ และที่อ่านหนังสือประจำชุมชน โดยจะใช้หอกระจายข่าว และเสียงตามสายมากที่สุด รองลงมาคือ โทรศัพท์ และบางหมู่บ้านจะมีเอกสารให้อ่านได้ที่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สำหรับผู้ที่ต้องการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง

“ใช้หอกระจายข่าวและเสียงตามสายเป็นหลักในการประกาศข่าวสารที่สำคัญ สามารถเข้าถึงได้ทั่วหมู่บ้าน ถ้าเป็นข่าวเจาะจงเฉพาะบางกลุ่ม ไม่จำเป็นต้องออกหอกระจายข่าวให้ชาวบ้านรู้กันทั้งหมู่บ้าน เช่น เรียกประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชุมหรือแจ้งข่าวเฉพาะกลุ่มงานแม่บ้าน ศูนย์ดูแลเด็กเล็ก เป็นต้น จะใช้วิธีโทรศัพท์ไปหา เฉพาะผู้เกี่ยวข้อง”

(อิสรระ มัครอ. กำนันตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“พวกสื่อในชุมชนก็ใช้เครื่องขยายเสียงของหอกระจายข่าว ออกลำโพงให้ทั่วหมู่บ้าน คนไหนอยู่ไกล หน่อย ก็วานให้ใครๆ ไปบอกข่าว หรือเอาเอกสารไปแจกให้ถึงที่ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องเรียกประชุมใช้วิธีโทรศัพท์ไปบอกสะดวกที่สุด”

(ชมมุน ร่มโพธิ์. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคลอง 3. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“โดยมากใช้วิธีออกข่าวด้วยเสียงตามสาย หอกระจายข่าว สรุปเนื้อความ ประเด็นและหัวข้อสำคัญออกเครื่องขยายเสียงทั่วหมู่บ้าน ส่วนพวกเอกสารประกอบ ที่มีเนื้อหาเพิ่มเติมจะไว้ที่ที่อ่านหนังสือประชุมหมู่บ้าน ถ้าใครสนใจอยากได้ข้อมูล รายละเอียดเพิ่มก็มาอ่านได้เอง”

(ฉันท ขันงาน. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านดงแขวน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

2.6. สื่อประเพณีที่ใช้ในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างนี้ส่วนใหญ่ให้คำตอบว่า สื่อประเพณีเช่น จิว หมอลำ ลีเก ละครหุ่น เป็นต้น ปัจจุบันไม่มีแล้ว แม้ว่าเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้วยังมีคณะหมอลำบ้าง เนื่องจากสื่อประเพณีไม่ค่อยเป็นที่นิยม เพราะประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่จะใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์

“เมื่อสิบกว่าปีก่อน ยังพอมีคณะหมอลำจากจังหวัดอื่นมาเล่นตามงานวัดบ้าง แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีอีกแล้ว คนไม่สนใจจะดู ผู้จัดงานจึงไม่สั่งเข้ามา”

(ฉันท ขันงาน. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านดงแขวน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“สื่อประเพณีในชุมชน เท่าที่จำได้ไม่มีอีกแล้ว เพราะเดี๋ยวนี้คนชอบดูหนัง หรือฟังละครทางโทรทัศน์และวิทยุมากกว่า”

(ชมมุน ร่มโพธิ์. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคลอง 3. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ปัจจุบันนี้ ในชุมชนไม่มีใครสนใจพวกจิว ลีเก ลำตัด แล้ว มันโบราณเกินไป จะรับข่าวสารความบันเทิงอะไรก็จะฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์กัน”

(สมศักดิ์ บุญนา. กำนันตำบลเกาะหวาย. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

2.7. ความสามารถในการใช้สื่อท้องถิ่นของชุมชน

กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนให้คำตอบว่า ชุมชนในความรับผิดชอบของตนมีความสามารถในการใช้สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หอกระจายข่าว และ เสียงตามสาย ด้วยตนเอง ตั้งแต่ในขั้นตอนของการเลือกประเด็น และหัวข้อข่าวสารที่เป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและความสนใจของคนในชุมชน สามารถที่จะจัดหางบประมาณในการบำรุงรักษาอุปกรณ์ในการสื่อสารด้วยตนเอง จากงบประมาณของกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับการจัดสรรทั้งจากภาครัฐ และ จากกำไรในการลงทุนของกลุ่มงานต่างๆ เช่น กำไรที่ได้จากการขายสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โรงสีข้าวชุมชน หรือสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ ทุกคนในหมู่บ้านยังสามารถมีสิทธิใช้สื่อท้องถิ่นดังกล่าวได้ ทั้งชาวบ้านทั่วไป และ ผู้นำชุมชน

“เราสามารถเลือกข่าวสารที่จะออกประกาศผ่านหอกระจายข่าวได้ด้วยตนเอง ก็จะเลือกข่าวที่น่าสนใจ เห็นว่าเป็นประโยชน์หรือเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านโดยตรง เช่น โครงการพัฒนาต่างๆ ข้อมูลการฝึกอาชีพ งบประมาณในการบำรุงรักษาได้จากงบสส. หรือกองทุนหมู่บ้าน”

(ทองเยี่ยม เดชสา. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านเหล่าหุ้ง. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ทุกคนในหมู่บ้านถ้าใครต้องการใช้เสียงตามสายก็มาขอใช้ได้ ปกติจะให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นคนดูแลเครื่องมือและการประกาศ ถ้าใครรู้เรื่องอะไรที่น่าสนใจ อย่างข่าวการพัฒนาทางการเกษตร หรือเรื่องต่างๆ เช่น ประกาศข่าวงานบวชงานแต่ง ก็มาขอใช้เครื่องได้ ถ้าใช้เครื่องมือไม่เป็นก็มีคนช่วยให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านดูแลให้ โดยมากก็ไม่มีใครแย่งกันใช้หรอก ทุกคนจัดแบ่งเวลาใช้กันดี รู้ว่าเป็นสมบัติส่วนรวมก็ช่วยกันดูแล เพื่อแผ้วให้ใช้กันดีต่างๆ”

(สมศักดิ์ บุญนา. กำนันตำบลเกาะหวาย. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ทุกคนในหมู่บ้านใช้หอกระจายข่าวร่วมกันทุกคนก็ช่วยกันดูแล ใครอยากใช้ อยากประกาศข่าวอะไรก็สามารถมาขอใช้ได้ งบประมาณในการบำรุงรักษาหอกระจายข่าวมีอยู่แล้ว จากกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้จากโครงการ SML รัฐบาลให้เงินมากระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน เราเอาเงินก้อนนี้ไปลงทุน ทำกลุ่มงานผลิตสินค้าต่างๆ สร้างโรงสีข้าวชุมชน ตั้งสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน พอนำข่าวไปขาย นำสินค้าที่เหลือจากกินใช้ในหมู่บ้านไปขายได้กำไรก็ย้อนกลับไปเข้ากองทุนหมู่บ้าน ไม่ต้องทำเรื่องขอเพิ่มจากทางอำเภอให้ยุ่งยาก แล้วก็ประชุมกันจัดสรรงบประมาณ ตั้งงบในการบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องขยายเสียง ซึ่งก็ไม่ค่อยเสียบ่อยนัก นอกจากพายุลง ไฟช็อต เป็นเหตุสุควิสัย ไม่ใช่เพราะคนทำพัง”

(น้อย สืบจากลา. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคลองตะเียน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

2.8. บทบาทของผู้นำชุมชนในการสื่อสารในโครงการ

กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนนี้ ทำหน้าที่เป็นผู้นำข่าวสารข้อมูล ที่ได้จาก กลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการ คือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเจ้าหน้าที่พัฒนา ไปถ่ายทอดให้แก่ ผู้รับสารคือสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ ยัง เป็น ตัวกลางผู้นำความคิดเห็นจากผู้รับสาร คือสมาชิกในชุมชน ถ่ายทอดกลับไปยัง กลุ่มผู้นำในการดำเนิน โครงการอีกด้วย

“พวกเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ สมาชิกอบต. หรือกำนัน จะให้เราเป็นคนเอาข่าวสารต่างๆไปบอกต่อ และปกติจะสนใจหาความรู้เองอยู่แล้วด้วย หาหนังสือพิมพ์ มาอ่านเองบ้าง ฟังวิทยุหรือดูทีวีบ้าง ไม่เข้าใจก็ถามพวกเจ้าหน้าที่ พวกเกษตรอำเภอ บางทีก็ไปขอพวก แผ่นพับมาอ่านเอง หรือเขาให้แผ่นพับอะไรมาก็ไปแจกต่อให้ลูกบ้าน รู้อะไรมาก็มาบอกให้คนในพื้นที่ในหมู่บ้านรู้ต่อ เราต้องเป็นตัวกลางประสานงานกับเจ้าหน้าที่เขา เวลาเขาจะฉายวิดีโออะไร ให้ดู หรือมีอะไรใหม่มาสอน ก็ มาสอนเราก่อน แล้วเราก็ไปบอกให้เกษตรกรคนอื่นได้รู้ แล้ว ก็เป็นประธานศูนย์ ชาวบ้านเขาไม่เข้าใจอะไร หรืออยากรู้อะไร เขาก็จะมาถามเรา เราก็เลยต้อง ขยัน เรียนเอาเองบ่อย ๆ เวลามีคนมาถามจะได้ตอบได้ เรื่องราคาข้าว ก็ต้องรู้ วิธีปรับปรุงดินอะไร ก็ต้องสอนเขาได้ด้วย”

(พิรุณ พุทธพนธ์. ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านคลอง 3 สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“มีบทบาทให้ด้านการสื่อสาร ด้วยการนำเรื่องที่ทราบจากราชการ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ มาบอกต่อให้ชาวบ้านได้ทราบ และแนะนำลูกบ้านให้เข้าร่วมโครงการ”

(วิเชียร พุ่มดี. กำนันตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“มีบทบาทในการกระจายข่าวสาร พุดคุยออกเสียงตามสายทุกวัน เปิดข่าวการบ้านการเมือง ในแต่ละวันที่เกิดขึ้นให้ทั้งหมู่บ้านได้ฟัง”

(สมศักดิ์ บุญญา. กำนันตำบลเกาะหวาย. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“มีแผ่นพับที่ได้จากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอเอามาให้ลูกบ้านไว้ที่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านต่างเอาเทปที่ได้มาจากหน่วยงานต่างๆ ของราชการมาเปิดให้ลูกบ้านดูกัน แล้วก็ไปเข้าอบรม นำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดต่อ”

(อนันต์ เทียนทอง. กำนันตำบลทรายมูล. อ.องครักษ์ จ.นครนายก. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2549.)

2.9. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานพัฒนาของสมาชิกในชุมชนของผู้ให้สัมภาษณ์

ในการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ สมาชิกในชุมชนจะช่วยกันคิดว่าจะนำความรู้ที่ได้จากการไปดูงานและการอบรมของศูนย์เรียนรู้มาปรับใช้อย่างไร ทำการปรึกษา ร่วมกัน และขอคำแนะนำ จาก เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ ถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน เช่น การผลิต โดยยึดตลาดเป็นหลัก การหาแหล่งเงินทุน เทคนิควิธีการที่ใช้ในการทำการเกษตร เป็นต้น

“เวลาที่ศูนย์เรียนรู้ มีวิธีทดลองการเกษตรอะไรใหม่ ก็จะถ่ายทอดผลการวิจัยต่อให้รู้กันทั่ว ชาวบ้านจะได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ช่วยเพิ่มผลผลิต และแก้ปัญหาทางการเกษตรที่ประสบอยู่”

(ฉันท ขยันงาน. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านดงแขวน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“เคยไปดูงานที่สระบุรีก็นำมาเล่าให้สมาชิกในชุมชนฟัง แล้วช่วยกันคิดหาทางว่าจะนำความรู้ที่ได้จากการไปดูงานและการอบรมมาปรับใช้อย่างไร ปรึกษาร่วมกันกับพวกเจ้าหน้าที่พัฒนา พวกเกษตรอำเภอ และทางจังหวัด ว่าจะสามารถทำได้ไหม จะของบได้จากที่ไหน อย่างไร เท่าไร เป็นต้น”

(อิสระ มัดรอ. กำนันตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“เริ่มชักชวนจากพวกที่จน พวกที่มีปัญหาในการประกอบอาชีพ ทำนา เลี้ยงปลา ปลูกผักผลไม้ไม่ได้ผล หรือไม่มีที่ทำกิน ก็ชวนให้เข้ามาเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ ก็จะนำปัญหาที่ต่างคนต่างเจอมา มาพูดคุย ปรึกษา หาวิธีแก้ปัญหา เรียนรู้ร่วมกัน ส่วนคนที่รวยอยู่แล้ว ไม่มีปัญหาอะไร เขาก็ทำมาหากินของเขาต่างหาก”

(ทองเยี่ยม เศษสา. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านเหล่าหุ้ง. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ชาวบ้านทุกคนจะมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นแก้ปัญหาสำคัญ เช่น ยาเสพติด อาชีพ การจัดการบสส.ที่จะนำมาพัฒนา”

(สุจิน ดันสิน. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

2.10. ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารในโครงการ และวิธีแก้ไขปัญหา

ปัญหาในการสื่อสารในชุมชน คือการคมนาคมติดต่อสื่อสารไม่สะดวก อีกทั้งไม่มีงบประมาณในการสื่อสารประชาสัมพันธ์โครงการ ในพื้นที่ที่โทรศัพท์ หรือสื่อท้องถิ่นของชุมชน คือหอกระจายข่าวและเสียงตามสาย ไม่สามารถเข้าถึงได้ ทำให้สมาชิกชุมชนบางคนไม่ได้รับข่าวสาร วิธีแก้ไขต้องใช้สื่อบุคคล เช่น สมาชิกในชุมชน คนอื่นๆ หรือตัวผู้นำชุมชนต้องไปติดต่อด้วยตนเอง

“ด้วยวิธีการสื่อสารที่ใช้อยู่ทุกวันนี้คือการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของทางการ ไปมอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านกระจายข่าวต่อแก่ลูกบ้านของแต่ละคน ด้วยการบอกเอง บอกผ่านการประชุมภายในหมู่บ้าน หรือใช้สื่อท้องถิ่นที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน เช่นหอกระจายข่าว เสียงตามสาย ฯลฯ เวลาที่มีประชุมเกษตรกร ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือทำประชาคมก็จะได้แลกเปลี่ยน รับฟังความเห็นกันจากทุกฝ่าย จึงไม่มีปัญหาในการกระจายข่าวสาร ทุกคนทุกฝ่ายได้รับข่าวทั่วถึงกันดี และไม่มีใครต่อต้านโครงการเศรษฐกิจพอเพียงนี้”

(ฉันท ขันงาน. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านดงแขวน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ปัญหาที่มีบ้างเมื่อคนส่วนน้อยมีความไม่เห็นชอบ กับ เรื่องที่ตัดสินใจในที่ประชุม แต่ส่วนใหญ่เห็นชอบอยู่แล้ว เพราะเรามุ่งความจำเป็นและปัญหาสำคัญในหมู่บ้านก่อน ก็ใช้วิธีตัดสินใจตามเสียงส่วนใหญ่...”

...ปัญหาอื่นๆ ที่เจออยู่คือ การไม่รวมกลุ่มกัน หรือแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มเป็นพวก ไม่รักใคร่สามัคคีกัน...”

(อิสระ มัครอ. กำนันตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

2.11. ความคิดเห็นอื่นๆ

การประชาสัมพันธ์โครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีที่สุด คือการทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ จะสามารถโน้มน้าวกลุ่มเป้าหมายและประชาชน และเปลี่ยนทัศนคติได้ง่าย เนื่องจาก มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน การที่จะดำเนินศูนย์เรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงนี้ ต้องใช้งบประมาณมากกว่าที่ได้อยู่นี้ เพื่อใช้ในการสนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม ที่วางแผนจะขยายผลต่อเนื่องให้มิกันทุกตำบล โดยเฉพาะงบการประชาสัมพันธ์ นั้นแทบจะไม่มี หากมีงบประมาณลงทุนให้สามารถจัดทำโครงการจนประสบผลสำเร็จได้ จะเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุด เพราะเครือข่ายการสื่อสารในชุมชน วิธีการสื่อสารและกระจายข่าวสาร ที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ทั่วถึงคืออยู่แล้ว

“ไม่ถ้อยมึงงบประมาณ การที่จะดำเนินศูนย์เรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงนี้ ต้องใช้งบประมาณมากกว่าที่ได้อยู่นี้ เพื่อใช้ในการสนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม ที่วางแผนจะขยายผลต่อเนื่องให้มิกันทุกตำบล การจัดหาพันธุ์พืช พันธุ์ปลา ค่าแรงสำหรับจูงใจให้คนมาเข้าอบรมแปลงเรียนรู้ ฯลฯ ทุกอย่างต้องใช้งบประมาณ แต่ไม่มีเงินจะทำ ในขณะที่งบการประชาสัมพันธ์ยังไม่มีอีก ทั้งที่หากลงทุนให้เงินจัดทำโครงการจนประสบผลสำเร็จได้ จะเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดอยู่แล้ว เพราะเครือข่ายการสื่อสารในชุมชน วิธีการสื่อสารและกระจายข่าวสาร ที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ทั่วถึงคืออยู่แล้ว อีกทั้งไม่มีกระแสต่อต้าน เพราะเป็นโครงการพระราชดำริ แต่ปัญหาคือไม่มีงบประมาณที่จะขยายผลการดำเนินโครงการฯ ให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน”

(น้อย สืบจากลา. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคลองตะเียน. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“โครงการนี้น่าจะขยายผลได้ดีกว่านี้แต่คิดที่ไม่มึงบตรงนี้ รวมทั้งงบประมาณในการทำประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารด้วย ทางการไม่ร่วมมืออะไรเลย ชาวบ้านต้องทำกันเอง ของงบประมาณมา 3 รอบแล้ว ยังไม่ได้ ทั้งที่มีความต้องการพวกอุปกรณ์การเกษตรมาก อยากได้ทางเดิน ถนนคิงๆ และอยากให้ช่วยเรื่องสอนด้านวิชาการ วิธีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ อยากให้มีการเปิดอบรมความรู้ใหม่ๆ ทางด้านการเกษตรมาก ด้านประมงด้วย ทุกวันนี้ตัวเองต้องเป็นที่เลี้ยงให้ชาวบ้านเอง ก็ทำกันเอง ชาวบ้านที่ผ่านอบรมไปแล้ว กับตัวเอง ก็ ไปสอนลูกบ้านคนอื่นกันเอง เพราะว่ามีคนไม่พอ อยากให้มีการสอนให้มากกว่านี้ ทั้งคน ทั้งเรื่อง วิชาการด้วย เรื่องวิชาการที่อยากให้มีการสอนมากกว่านี้ นอกจากเรื่องปรับปรุงดิน เรื่อง วิชาปลูกแล้ว ก็อยากให้มีการสอนวิชาการใหม่ๆ ที่ครอบคลุมอาชีพของชาวบ้านมากกว่านี้ ทั้งเรื่องข้าว เรื่องปลา เรื่องทำพืชไร่ สวน พืชทั้งไม้ยืนต้น ไม้ผล หรือปลูกผักด้วย”

(อิสระ มัครอ. กำนันตำบลพระอาจารย์. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

3. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรและสมาชิกในชุมชน ที่เข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรและสมาชิกในชุมชน ที่เข้าร่วม โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ เกษตรกร และ สมาชิกในชุมชนที่เข้าร่วมการอบรมในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ทั้งผู้ที่เคยผ่านการอบรมจนจบหลักสูตรแล้ว และผู้ที่กำลังอยู่ระหว่างเข้ารับการเรียนรู้ในศูนย์ฯ มีทั้งหมด 12 ราย ดังรายชื่อต่อไปนี้

- 1) กมลรัตน์ แก้วเสน่ห์
 - อาชีพหลัก : รับจ้างทั่วไป
 - อาชีพเสริม : เพาะปลูก ค้าขายอยู่ที่บ้าน
- 2) ชวัน ศรีงาม
 - อาชีพหลัก : รับจ้างทั่วไป
 - อาชีพเสริม : ไม่มี
- 3) ชัย ไผ่ล้อม
 - อาชีพหลัก : เกษตรกรทำสวน
 - อาชีพเสริม : ปลูกผัก
- 4) บุญเรือน บุญมั่ง
 - อาชีพหลัก : เกษตรกรทำนา
 - อาชีพเสริม : เลี้ยงวัว
- 5) ประมวล พลายศิริ
 - อาชีพหลัก : เกษตรกรทำสวน
 - อาชีพเสริม : ถักไม้กวาด
- 6) ทับ แก้วผลึก
 - อาชีพหลัก : รับจ้างทั่วไป
 - อาชีพเสริม : ไม่มี
- 7) เพียร จันทร์อยู่จริง
 - อาชีพหลัก : รับจ้างทำแปลงเกษตร
 - อาชีพเสริม : เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
- 8) ยาซิม คณะ
 - อาชีพหลัก : เกษตรกรทำนา
 - อาชีพเสริม : รับจ้างทั่วไป ช่วยงานกำนัน รับใช้พี่น้องประชาชน

9) ไย เรือนบัว

อาชีพหลัก : เกษตรกรทำนา
 อาชีพเสริม : เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่

10) วันเพ็ญ รอดจรี

อาชีพหลัก : เกษตรกรทำสวน
 อาชีพเสริม : ค้าขาย

11) สมพงษ์ ท่วมลี

อาชีพหลัก : เกษตรกรทำนาปลูกข้าว
 อาชีพเสริม : ทำสวน เลี้ยงปลา

12) หอมจันทร์ คำคำ

อาชีพหลัก : เกษตรกร
 อาชีพเสริม : รับจ้างทำสวน

13) หวิน อินหอม

อาชีพหลัก : รับจ้างทั่วไป
 อาชีพเสริม : ไม่มี

ผลการสำรวจภาคสนามมีดังนี้

3.1. การได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ได้ทราบข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงจากการติดต่อโดยตรงของสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ นักพัฒนาการ และผู้นำชุมชน อีกทั้งได้ทราบจากการประชุมภายในชุมชน

“ได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงจากการเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เข้าร่วมโครงการนี้มาได้ประมาณ 1 ปีแล้ว เป็นรุ่นแรกที่เข้าแปลงเรียนรู้ หลังผ่านการอบรมแล้วตอนนี้เป็นที่เลี้ยงให้รุ่นต่อมาอยู่”

(เพ็ชร จันทร์อยู่จริง. รับจ้างทำแปลงเกษตร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ทราบข่าวโครงการนี้จากที่สำนักงานเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่มาบอกให้รู้ ก็เข้าร่วมโครงการนี้ตั้งแต่ สิงหาคมปีที่แล้ว”

(หวิน อินหอม. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“เริ่มจากหัวหน้าหน่วยงานเกษตรกรเรียกประชุมเกษตรกรในตำบล แล้วคัดมาทีละคน ให้ไปอบรม ที่ชลบุรี เมื่อประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ปี 49 ที่ผ่านมานี้”

(กมลรัตน์ แก้วเสน่ห์. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ปกติจะได้ทราบข่าวจากราชการเวลาไปรับเงินปันผล ค่าตอบแทนที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และเสียงตามสายในชุมชนท้องถิ่น มีการกระจายเสียงรายงานข่าวสารเป็นประจำ”

(หอมจันทร์ คำคำ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“เริ่มแรกทราบจากการที่ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมแจ้งข่าว โครงการให้ทราบ หลังจากนั้นก็มี หนังสือเรียนเชิญมาจากทางอำเภอ ให้ไปเข้าร่วมฟังประชาคมที่สำนักงานเกษตรอำเภอ”

(บุญเรือน บุญมั่ง. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

3.2. สาเหตุที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการนี้เนื่องจากต้องการแก้ไขปัญหาคความยากจนและการขาดแคลนที่ดินทำกินเป็นหลัก เนื่องจาก การได้เรียนรู้เทคโนโลยีในการผลิตตามแนวทฤษฎีใหม่ จะช่วยแก้ปัญหาการผลิตการเกษตรได้ และเมื่อผ่านการอบรมจากศูนย์เรียนรู้แล้ว จะได้รับสิทธิในการจัดสรรที่ดินทำกิน

“สาเหตุที่มาลงชื่อขอเข้าร่วมโครงการ โดยสมัครใจ เพราะต้องการยกระดับคุณภาพชีวิต ยามว่ามีอาชีพเสริม เพื่อเป็นผลกำไร ให้ครอบครัว อีกทั้งได้ครอบครัวสนับสนุนให้เข้าร่วมโครงการ ต้องการแก้ปัญหาความยากจน”

(ชวัน ศรีงาม. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“เข้าร่วมโครงการเพราะไม่อยากเป็นลูกจ้างไปตลอด อยากมีอะไรที่เป็นของเราเอง และอยากทำอาชีพเกษตรอย่างจริงจัง เพราะ ที่ผ่านมาเป็นลูกจ้าง รับจ้างทำไร่ไถนาให้คนอื่น เราก็รู้เรื่องเกษตรกรรมดี แต่ไม่มีที่ของตัวเองจะทำ ตอนนี้ก็ผ่านการอบรมภาคปฏิบัติแล้ว กำลังรอเรียกเข้าที่ทำกินอยู่ ได้มีชื่อรอรับการจัดสรรที่ดินแล้ว”

(บุญเรือน บุญมั่ง. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“ตอนที่ได้รู้เรื่องโครงการเศรษฐกิจพอเพียงนี้ก็คิดว่าใช่เลย เข้ากับชีวิตในปัจจุบันดี ได้กินใช้ อย่างประหยัด อยู่ในสวนเราก็สามารถใช้พืชผักให้เป็นประโยชน์ และประหยัดได้”

(วันเพ็ญ รอดจรี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ทางอำเภอแนะนำให้คนที่ไม่มีที่ทำกินมาเข้าร่วม โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อผ่านการอบรม จากศูนย์เรียนรู้จะได้สิทธิจัดสรรที่ทำกิน”

(เพียร จันทร์อยู่จริง. รับจ้างทำแปลงเกษตร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“เห็นดีด้วย เป็นโครงการที่ดี เพราะแต่ก่อนชาวบ้านว่างงานกันเยอะ ไม่ค่อยมีงานทำ มีคนจน มาก พอมีโครงการนี้ขึ้นก็ทำให้ชาวบ้านมีงานทำมากขึ้น เริ่มรู้จักทำอะไรเป็นของตัวเอง ทำอะไร เอง ไม่ใช่แค่รับจ้างไปวันๆ ไม่มีอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน และไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินหรือสมบัติอะไร แต่พอ มีโครงการนี้คนก็เริ่มขยันขึ้น เริ่มคิดว่าทำอย่างไรให้ชีวิตประสบผลสำเร็จ จะได้เลิกจน พอมีพอกินเป็น อาชีพที่เลี้ยงตัวเองและเลี้ยงครอบครัวได้ เพราะคนส่วนใหญ่มีแต่เช่าที่ดินทำกิน ไม่ค่อยมีกรรมที่ดินเป็น ของตนเอง เลยไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะปรับปรุง ลงทุนทำให้ที่ดินใช้ประโยชน์ได้”

(ประมวล พลายศิริ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“เหตุที่เข้าร่วมโครงการนี้เพราะ อยากทำอะไรให้ชีวิตดีขึ้น อยากแก้ปัญหาความยากจน แต่ก่อน ปลูกผักเป็นอาชีพอยู่แล้ว แต่ไม่มีที่ดินของตนเอง ต้องเช่าเขา พอมีโครงการนี้ก็สนใจมาสมัครเอง เพื่อให้ ได้ที่ทำกิน ตอนนี้อยู่ในขั้นที่เรียนรู้แล้ว จบแล้ว ตอนแรกก็มาสมัครลงชื่อไว้ก่อน แล้วก็เลือกว่าอยากเรียน แปลงเรียนรู้ เกี่ยวกับการปลูกผัก ก็สมัคร ลงแปลงปลูกผัก จากนั้นก็ลงแปลงเรียนรู้ 1 เดือน ถึง ผ่านกา รอบรม ตอนนี้ก็รอการจัดสรรที่ดินอยู่ ทางการจะให้ไปอยู่กันเป็นนิคม แบ่งที่ให้คนละ 3 ไร่”

(ชัย ใฝ่ล้อม. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“เข้าร่วมโครงการนี้เพราะอยากได้ที่ทำกิน ถ้าผ่านการอบรมแล้วจะได้สิทธิจัดสรรที่ทำกิน ตอน นี้ก็เรียนจบ ผ่านการ อบรมแล้ว เป็นพี่เลี้ยงให้รุ่น 2 ได้ที่ทำกินแล้วด้วย แต่ไม่มีทุนที่จะปรับปรุงที่ดิน เพราะที่ดินที่จัดสรรให้นั้นน้ำขังเป็นดินเปรี้ยว ถ้าจะปรับปรุงดินต้องใช้เงินมาก แต่ไม่มีทุน ก็เลยยังไม่ได้ ไปเพาะปลูกอะไรที่นั่น ทิ้งไว้ก่อน รอโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนอยู่ ตอนนี้ก็เลยมาเป็นพี่เลี้ยงที่ ศูนย์เรียนรู้”

(ทับ แก้วผลึก. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

3.3. การเข้ารับฟังข้อมูลเมื่อมีผู้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหรือมีการประชุม

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนี้ ส่วนใหญ่ติดตามรับฟังข้อมูลเป็นประจำ มักเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนการทำประชามในชุมชน และการประชุมกลุ่มทดลองย่อย ประจำเกือบทุกครั้ง

“เข้าประชุมบ่อย มีกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน รับข่าวมาจากเกษตรอำเภอ เรียกประชุม ในหมู่บ้านกันแล้วบอกต่อชาวบ้านไป ลูกบ้านก็แบ่งประชุมกลุ่มย่อยกัน ร่วมกันแก้ปัญหา หาวิธีแก้ไขทำอะไร ให้ได้ผลผลิตเยอะ หรือแก้ปัญหาในพื้นที่อย่างไร”

(กมลรัตน์ แก้วเสนาห์. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ร่วมประชุมประจำ ประมาณเดือน ละ 2-3 ครั้ง มีทำประชามร่วมกันภายในหมู่บ้าน มีตัวแทนจากเกษตรอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าศูนย์ และก็ตัวแทนจากกลุ่มทดลองต่างๆ เกษตรกรทั่วไปก็เข้าร่วมฟังได้ ตัวเองก็เข้าประชุมประจำ จะได้ไม่ตกข่าว”

(ชวัน ศรีงาม. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“ตั้งแต่เข้าร่วม โครงการนี้ก็จะเข้าประชุมประจำ เพื่อให้ได้ข้อมูลได้ครบถ้วน โครงการนี้มีการประชุมบ่อยเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการติดตามข้อมูลได้เป็นประจำ กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านจะรับข่าวสารมาจากทางเกษตรอำเภอ และมากระจายข่าวต่อให้ลูกบ้านของตน ลูกบ้านก็มาแบ่งกลุ่มกัน เป็นกลุ่มงานต่าง เช่น กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มทำนาชีวภาพ กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ทุกคนจะได้ช่วยกันแก้ปัญหา หาทางแก้ไข หรือช่วยกันวางแผน แบ่งงานกันทำ”

(บุญเรือน บุญมั่ง. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

3.4. การมีส่วนร่วม และ การแสดงความคิดเห็นเมื่อมีผู้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ หรือมีการประชุม

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเมื่อมีผู้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ หรือมีการประชุมโดยเสนอแนะให้นำประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของตนเอง มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้ และแสดงความต้องการของตนว่าต้องการให้มีการทดลองทำกิจกรรมใด ในการระดมสมองเพื่อหาแนวคิดริเริ่มในการดำเนินโครงการฯ

“ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นโดยแนะนำให้เพื่อนบ้านมาสมัครลงแปลงเรียนรู้ เพราะส่วนมากไม่ค่อยมาสมัครเอง ต้องชวนว่า ให้มาสมัครแล้วผ่านโครงการอบรมก่อน จึงจะได้มีสิทธิจัดสรรที่ทำกิน และในเรื่องการทำแปลงเรียนรู้ ก็เลือกจะปลูกบวบ เพราะ ที่อำเภอนี้รู้วิธีปลูกกันคืออยู่แล้ว และผักอย่างอื่น บางที่ต้องใช้ยาฆ่าแมลงเยอะ เช่น คะน้า”

(วันเพ็ญ รอดจรี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“หลังจากจบการอบรมแล้วได้กลับมาเป็นที่เลี้ยงในศูนย์เรียนรู้ให้แก่นรุ่นต่อไป ในฐานะที่เป็นที่เลี้ยงได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยช่วยสอนให้เกษตรกรเรียนรู้ และเสนอความคิดเห็นให้เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอรู้ว่าใครต้องการอะไร”

(เพชร จันทร์อยู่จริง. รับจ้างทำแปลงเกษตร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ได้ช่วยเสนอความเห็น ทุกคนต้องช่วยกันคิด เพราะเป็น โครงการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องทุกวัน กลุ่มแม่บ้านช่วยกันคิดว่าจะทำอะไร มีคนคิดว่าน่าจะทำไม้กวาดขาย เราก็ออกเสียงเห็นด้วยไม่เห็นด้วย กลุ่มเกษตรกรช่วยกันวางแผนงานปลูกผักปลอดสารพิษ ก็ช่วยกันคิดว่าอยากปลูกอะไร เราก็เสนอว่าให้ปลูกไผ่หวาน ทุกคนทุกกลุ่มมีการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างที่โครงการเน้นให้ แนะนำให้ประชาชนทั่วไปมีการรวมตัวกันทำงาน ช่วยกันคิดออกความเห็นในการพัฒนา”

(ประมวล พลาศศิริ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“เราช่วยออกความเห็นว่าจะอยากปลูกอะไร อยากเรียนรู้เรื่องอะไร อย่างเรื่องปลูกผัก เจ้าหน้าที่เขาจะให้ปลูกอย่างอื่น แต่เราก็บอกเขาว่าอยากปลูกบวบ เพราะ เราเคยปลูกมาก่อน เขาก็เลยตกลงกันว่า จะทำแปลงเรียนรู้เรื่องการปลูกบวบ”

(หวิณ อินหอม. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“เราช่วยแสดงความเห็นในการออกความคิดเรื่องพืชที่จะทดลองปลูก และ ช่วยในการชักชวนคนมาเข้าร่วมโครงการ ทำให้เป็นตัวอย่าง พอปลูกผักได้ผล เพื่อนบ้านเห็นตามๆกัน ก็มาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน บางคนก็มาเข้าร่วมโครงการบ้าง”

(บุญเรือน บุญมั่ง. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

3.5. การมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น และการวางแผนการดำเนินงานของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรและสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการทำประชามร่วมกับกลุ่มผู้นำในการดำเนินโครงการและกลุ่มผู้นำชุมชน รวมทั้งมีการประชุมระดมสมองหาทางแก้ไข ปัญหา และเมื่อมีการเรียนรู้การทำเกษตร ใหม่ๆ ในศูนย์เรียนรู้ ก็จะมีการนำมาทำประชามร่วมกันในหมู่บ้าน ช่วยกันวางโครงสร้าง หรือแผนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต่อไป โดยการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาใดๆ จะเริ่มดำเนินการจากปัญหา และความจำเป็นเร่งด่วน ก่อน หากมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน จึงใช้วิธีการออกเสียง และยึดผลตัดสินใจตามเสียงข้างมาก นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกันและกันอีกด้วย

“มีส่วนร่วมในการออกความเห็นเรื่องการใช้จ่ายแม่ลง ผักบางอย่างจะปลูกแบบปลอดสารพิษเลยไม่ได้ ต้องมีการโปรยยาบ้างเล็กน้อย เช่น ผักกาดขาว เรื่องการดูแลรักษา การเก็บผลผลิต เรามีประสบการณ์มาแล้ว ก็แนะนำ ให้คนที่ไม่เคยปลูก สอนวิธีปลูกให้”

(ทับ แก้วผลึก. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ตอนเริ่มทำแปลง เราไม่รู้เรื่องพื้นที่ดี รู้เรื่องดินเรื่องน้ำดี ว่าดินแบบไหน ปลูกอะไรไม่ได้ ก็ได้ช่วยในเรื่องการจัดพื้นที่ใช้สอย ส่วนไหนจะใช้เลี้ยงปลาได้ ดินเก็บกักน้ำได้ดีหรือไม่ ถ้าจะปลูกพืชอะไร ต้องปรับปรุงดินอย่างไร ก็ช่วยกันระดมสมอง และให้ความเห็นของเราตามที่เรามีประสบการณ์ ช่วยกันแลกเปลี่ยนความรู้ ช่วยกันทดลองวิธีต่างๆ ที่เสียงส่วนใหญ่ลงความเห็นให้ลอง”

(ไย เรือนบัว. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มวางแผน เป็นคนก่อตั้งแปลงที่จะลงเอง เป็นคนนำริเริ่มการปลูกบวบ”

(สมพงษ์ ท่วมลี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ในหมู่บ้านมีการทำประชามร่วมกัน สมาชิกมาประชุมกัน แสดงความคิดเห็นแบบประชาธิปไตย vote กันแล้วเลือกเสียงส่วนใหญ่ อย่างเช่น การช่วยกันคิดสร้างศูนย์เด็กเล็ก หรือโรงเรียน ต้องดูก่อนว่าจุดใหญ่ๆ ความจำเป็นหลักๆ ของหมู่บ้านมีอะไรบ้าง เสียงส่วนน้อยก็ต้องยอมรับให้เสียงส่วนใหญ่ก่อน อย่างปัญหาเรื่องการใช้น้ำ เวลาแล้งจะแล้งมาก เพราะไม่ได้อยู่ในคลองข่อย สภาพดินฟ้าอากาศไม่แน่นอน ก็มาช่วยกันคิด แก้ปัญหา ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็น แต่เวลาตัดสินใจเลือกจากเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งโดยมากจะเป็นความจำเป็นหลักๆ ที่ทุกคนต้องการร่วมกัน อยู่แล้ว ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร”

(ยาซิม คะเค. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

3.6. การมีส่วนร่วมในการลงทุนหรือเสียสละค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนี้ให้คำตอบว่า บางครั้งเมื่องบประมาณ โครงการขอเบิกได้ช้า หรือไม่พอต่อ การดำเนินงาน ผู้เข้าร่วมโครงการต้องเรียไ้เงินส่วนตัวกัน ลงทุนในค่าใช้จ่าย ค่าอุปกรณ์ ค่าเดินทาง บ้าง

“มีส่วนร่วมในการออกเงินทุนบ้างเวลาที่ของงบประมาณเพิ่มแล้วงบบเบิกช้า ออกเงินไปประมาณ 200-300 บาท เพราะมีเงินไม่มากอยู่แล้ว”

(สมพงษ์ ท้วมลี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ได้ลงทุนบ้างโดยรวมเงินกันไปซื้อพันธุ์พืช เครื่องมือ อุปกรณ์ ค่าเดินทาง ค่าน้ำมันรถ แล้วได้ คินโดยหักจากกำไรที่ได้จากการขายผลผลิตของกลุ่ม แต่ได้ช้า”

(ไ้ เรือนบัว. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ถึงจะได้งบประมาณสนับสนุน แต่บางครั้งงบประมาณ โครงการไม่พอก็ต้องออกเงินตัวเองบ้าง ทุกคนช่วยกันเรียไ้เงินได้คนละประมาณ 100 กว่าบาท จ่ายไปก่อนแล้วรอเงินปันผลคืนหลังการขายผล ผลิต”

(ประมวล พลายศิริ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

3.7. มีการลงทุนหรือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

สำหรับคำถามข้อนี้ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรและสมาชิกในชุมชน ทุกคนให้คำตอบตรงกันว่าไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ สำหรับการรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ เนื่องจาก ส่วนใหญ่ได้ทราบข่าวจากการประชุมในโครงการ การประชุมในชุมชน หรือสื่อบุคคล ที่มาบอกข่าวโดยตรง สำหรับการรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการจากวิทยุ โทรทัศน์ เป็นเครื่องมือรับข่าวสารที่มีอยู่แล้วในครัวเรือนและมักใช้ในการรับข่าวสารอื่นๆ มิได้จำกัดเพียงข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับหนังสือพิมพ์ หรือแผ่นพับที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฯ นั้น โดยมาก ผู้ให้คำตอบกลุ่มนี้จะอ่านจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

“ไม่ต้องลงทุนเสียค่าใช้จ่ายในการรับข่าวสารของโครงการเพราะ ผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอจะคอยประกาศข่าวให้ทราบเป็นประจำอยู่แล้ว”

(ประมวล พลาศศิริ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ส่วนใหญ่ทราบข่าวจากหอกระจายข่าว และการประชุมของโครงการ จึงไม่ต้องเสียเงิน”

(ทับ แก้วผลึก. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ข่าวที่ได้จากวิทยุหรือโทรทัศน์นั้นไม่ต้องเสียเงินเพราะที่บ้านมีอยู่แล้ว ไว้ใช้ฟังข่าวอื่น และดูแลครด้วย ถ้าต้องการได้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ โดยตรง จะไปเข้าประชุมหมู่บ้าน เข้าร่วมทำประชาคมหรือถามจากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ หรือกำนัน โดยตรง จะได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นกว่า

(ชัย ไผ่ล้อม. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ปกติจะได้ข่าวจากการที่เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอมาแจ้งให้ทราบ จึงไม่ต้องเสียเงิน และไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์เอง หากอ่านได้จากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน”

(สมพงษ์ ท่วมลี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านมีแผ่นพับเกี่ยวกับโครงการให้อ่าน และก็ไปเข้าประชุมหมู่บ้านเป็นประจำ จึงไม่ต้องเสียเงิน”

(หวิณ อินหอม. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

3.8. สื่อประเพณีที่มีในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ให้คำตอบว่า สื่อประเพณีในชุมชนประเภทการแสดงเช่นงิ้ว ลิเก หมอลำละครหุ่น ฯลฯ นั้น ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว สื่อประเพณีเท่าที่ยังคงมีเหลือในปัจจุบัน จะเป็นในลักษณะของประเพณีประจำชุมชน เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การชักชวนให้สมาชิกในชุมชนมาร่วมกันทำงาน หรือรวมกลุ่มงานกัน เพื่อเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการทดลอง และปฏิบัติจริง

“ไม่มีสื่อประเพณีเลย เนื่องจากไม่สนใจ คนส่วนใหญ่จะดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุมากกว่า ตนเองก็ไม่สนใจพวกลิเกหรือลำตัด”

(กมลรัตน์ แก้วเสน่ห์. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ปัจจุบันนี้ไม่มี คณะแสดงลิเกหรือหมอลำมาแสดงในชุมชนอีกแล้ว สมัยก่อนก็เป็นการแสดงตามงานมหรสพเพื่อความสนุกเท่านั้น ไม่ได้ใช้สอดแทรกแนวคิดการพัฒนาหรือให้ความรู้”

(สมพงษ์ ท่วมลี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ทุกวันนี้เท่าที่มีอยู่เป็นการรวมกลุ่มกันตามประเพณี เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว แล้วก็การรวมกลุ่มงานกัน มีการสอนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ผ่านการปฏิบัติจริง ให้รวมกลุ่มกันทดลอง และให้ความรู้ ผ่านกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มเกษตรปลูกพืชผักปลอดสารพิษ กลุ่มแม่บ้านตั้งศูนย์ดูแลเด็กเล็ก การตั้งโรงสีข้าวชุมชน...”

(ใบ เรือนบัว. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

3.9. การนำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ได้้นำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้วยการยึดหลักทางสายกลาง ดำเนินชีวิตอย่างสมถะตามฐานะ ไม่ฟุ่มเฟือย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ยึดหลักการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเอง และพึ่งพาตนเองให้อยู่รอดก่อน เมื่อมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคจึงนำไปขาย การมีอาชีพเสริมเพื่อเป็นแหล่งรายได้สำรอง

“ทุกวันนี้ก็ปลูกผักกินเอง ขายเอง เลี้ยงสัตว์เป็นอาหารเอง ก็เลี้ยงพวกเป็ด จะได้เก็บไข่เป็ดกิน พยายามช่วยตัวเอง ผักที่ปลูก และสัตว์ที่เลี้ยงก็เป็นอาหารได้ และขายได้ด้วย ต้องช่วยตัวเอง คนเป็นที่พึ่งแห่งตน”

(วันเพ็ญ รอดจรี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในเรื่องปลูกผัก ปลูกอะไรต่างๆ ได้ใช้แปลงของเกษตรกร อำเภอทดลองเรียนรู้วิธีปลูกให้ ได้ผล ก็ได้ผลผลิตดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น”

(หวิน อินหอม. รั้งจ้งทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ในด้านการดำเนินชีวิตก็ได้ฝึกความอดทน ในการทำมาหากิน และเรื่องอื่นๆ ทั่วๆ ไป ด้านการประกอบอาชีพทุกวันนี้ก็ปลูกผักไม่มากเกินไป เอาแค่พอเก็บทานได้ ที่เหลือค่อยไว้ขาย”

(ประมวล พลาศศิริ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ได้แนวคิดจากทฤษฎีใหม่ เรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีพื้นที่ 3 ไร่ ก็จะใช้ประโยชน์หลายอย่าง อย่าง ทำของหลายๆ อย่าง เลี้ยงปลา ปลูกพืช ปลูกไม้ผลสปีดต้น ปลูกผักไว้กิน เพื่อที่จะได้รายได้แทบทุกวัน ในการใช้ชีวิตก็จะสอนลูกหลานให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ทำกินเลี้ยงตัวเองได้ ไม่ฟุ่มเฟือย”

(สมพงษ์ ท้วมลี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“เป็นสิ่งที่ดี สอนให้พอใจในสิ่งที่มี มีรายได้พอเพียง เลี้ยงตัวได้ สมฐานะ ไม่ก่อกวน สอนให้รู้จักทำบัญชีครัวเรือน วางแผนการใช้จ่ายให้เหมาะสม”

(กมลรัตน์ แก้วแสนท์. รั้งจ้งทั่วไป. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ตั้งแต่ทำตามทฤษฎีใหม่ที่ได้เรียนจากศูนย์เรียนรู้ฯ เริ่มปลูกผัก และเลี้ยงปลาเป็นรายได้เสริม ทำบัญชีครัวเรือน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชีวิตครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก หนี้สินลดลง อารมณ์ดีขึ้น รู้จักประมาณตน ประมาณการใช้จ่าย”

(หอมจันทร์ คำคำ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“ในชีวิตประจำวันต้องทำตัวดีๆ ไม่ให้มีผลกระทบต่อลูกหลาน ไม่ฟุ่มเฟือยเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี...

...ในส่วนของการประกอบอาชีพ ต้องสามารถช่วยตัวเองได้ เป็นสมาชิกเงินล้าน ของกองทุนหมู่บ้าน ผลกำไรที่ได้นำไปใช้ในสาธารณประโยชน์ เวลาซ่อมถนนหนทาง ตัดต้นไม้ อะไร ไม่ต้องของบอบต.เลย จะขอเฉพาะโครงการใหญ่ๆ จริงๆ”

(ยาซิม กะเด. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

3.10. ปัญหาหรืออุปสรรคในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ และวิธีแก้ปัญหา

ผู้ให้คำตอบกลุ่มเกษตรกรและสมาชิกในชุมชนไม่มีปัญหาในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารของโครงการฯ เนื่องจาก ได้รับข้อมูลเป็นประจำ จากการประชาสัมพันธ์โดยสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรกรอำเภอ พัฒนาการ และผู้นำชุมชนโดยตรง นอกจากนี้ยังได้รับข่าวสารผ่านการทำประชาคมภายในหมู่บ้าน และการประชุมกันของคณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้เป็นประจำ

“ไม่มีปัญหาในการรับข่าวสาร เจ้าหน้าที่ หรืออบต.เรียกประชุมก็จะมาทุกครั้ง สงสัยอะไร หรือมีปัญหาที่ไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอ มาขอข้อมูลก็ได้รับคำแนะนำตลอด”

(หอมจันทร์ คำคำ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2549 .)

“ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการไม่มีปัญหาอะไร ปกติก็ติดต่อผ่านเกษตรอำเภออยู่แล้ว เจ้าหน้าที่ และผู้ใหญ่บ้านจะคอยบอกให้ทราบ และเราก็จะมาติดต่อรับข่าวสารที่สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นประจำ”

(ชัย ใฝ่ล้อม. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ไม่มีปัญหาในการสื่อสารหรือรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ เพราะเข้าร่วมประชุมกันตลอด และได้รับข่าวจากที่ทำการเกษตรสม่ำเสมอ”

(เพ็ชร จันทร์อยู่จริง. รับจ้างทำแปลงเกษตร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“ปัญหาในการรับข่าวสารนั้นไม่มี เพราะส่วนใหญ่จะมีการประชุมเป็นประจำที่อำเภอ และการบริหารอบต. ได้ข่าวครบทุกด้าน เพียบพร้อมดี...”

...ในส่วนของประชาชนเมื่อได้ความรู้มาก็จะมีการนำมาทำประชามร่วมกันในหมู่บ้าน ช่วยกันวางโครงสร้าง หรือแผนในการดำเนินงาน”

(บาชิม คะเด. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

อุปสรรคที่พบจะเป็นเรื่องทัศนคติของผู้รับสาร ที่ยังคงไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของการเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีเป้าหมายในการมาเข้าร่วมโครงการ ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ กล่าวคือ ผู้ที่ทำการชักชวนให้คนรู้จักมาเข้าร่วมโครงการเพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนและช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้ แต่ผู้ที่ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการนั้นมาเข้าร่วมเพราะคาดหวังว่าโครงการนี้จะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีฐานะร่ำรวย

“อุปสรรคในการสื่อสารคือความไม่เชื่อถือว่าโครงการจะเป็นไปได้ บางคนที่ไม่ไปชนมา คนส่วนใหญ่อยากได้เงินมากกว่าพอมีพอกิน ก็ไม่เข้าร่วมโครงการ”

(ชัย ไร่ล้อม. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ปัญหาคือบางคนไปชนมาแล้วเข้าร่วมแปลงทดลองได้แค่4-5วันก็เลิก เพราะเขาไม่เล็งเห็นผลในระยะยาวว่าจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ก็เลิกไปทำอย่างอื่น ไปเลี้ยงคู่เงินมาลงทุนมาก หวังกำไรเยอะๆ ทำให้เป็นหนี้มากขึ้น”

(โย เรือนบัว. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

3.11. ความเหมาะสมของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาพของชุมชน ในปัจจุบัน

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรและสมาชิกในชุมชน เห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนในปัจจุบันที่สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถรวมตัวกันเพื่อความอยู่รอดได้ในสภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวน เกษตรกรและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพราะแนวคิดการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ช่วยลดผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในระดับหนึ่ง ทำให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ต้องลำบาก อีกทั้งการเกษตรทฤษฎีใหม่ช่วยลดต้นทุนในการทำการเกษตร และเพิ่มผลผลิต ทำให้สามารถจำหน่ายผลผลิตได้มีกำไรมากขึ้น เพิ่มรายได้ของครัวเรือน ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

“แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพียงเหมาะสมกับชุมชนนี้มากๆ เพราะใช้ชีวิตอย่างสมถะ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกร ได้ความรู้ในการปลูกผักปลูกต้นไม้ ไร่ที่คืนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ชาวบ้านจะได้มาร่วมกลุ่มทำมาหากิน ช่วยกันแก้ปัญหา อย่างที่แปลงเรียนรู้ ก็แบ่งเป็น 11 คน ต่อ 1 กลุ่ม ช่วยกันทำในสิ่งที่แต่ละคนถนัด”

(วันเพ็ญ รอดจรี. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

“แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสมกับชีวิตทุกวันนี้ ทำน้อยๆ ถ้าทำขายก็เอาเฉพาะขายในพื้นที่ก่อน ไม่ต้องเห่อทำเยอะๆ ตามคนอื่นๆ ที่มีฐานะมิเช่นนั้นจะเกิดหนี้สิน”

(หอมจันทร์ คำคำ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นเกษตรกร รายได้ไม่แน่นอน การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงจะช่วยแก้ปัญหาของเกษตรกรได้มาก ทำให้มีความมั่นคง”

(ประมวล พลายศิริ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสม กับสภาพของจ.นครนายก เพราะจังหวัดนี้ทำการเกษตรเป็นหลัก ไม่มีโรงงาน ไม่มีมลภาวะ ทำให้สภาพแวดล้อมปลอดภัย น้ำก็ไม่เน่าเสีย ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำแต่สวน เลี้ยงปลา ทำนา อยู่กันแบบพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่มีหนี้ มีความสุข”

(บุญเรือน บุญมั่ง. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันนี้ เพราะทุกวันนี้ระบบทุนนิยมมากเกินไป ทำให้เศรษฐกิจแย่ เศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยพวงฐานะได้ ช่วยลดผลกระทบในระดับหนึ่ง ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่เลวร้ายเกินไป”

(ยาซิม คะเด. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

3.12. ความคิดเห็นอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างนี้มีความคิดเห็นอื่นๆ คือ ต้องการให้โครงการเศรษฐกิจพอเพียงนี้มีการขยายผลต่อเนื่องไปทั่วประเทศ เพราะเป็นโครงการที่ดีมากสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นเกษตรกร โดย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำเนินตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้สำเร็จ คือความร่วมมือกันของชุมชน ควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ควรส่งเสริมให้มีศูนย์เรียนรู้ทุกตำบล นอกจากนี้ ยังต้องการความช่วยเหลือในด้านวิชาการ ความรู้ มากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น เรื่อง เทคโนโลยีต่าง ๆ วิธีการเกษตรสมัยใหม่ เป็นต้น และต้องเป็นความรู้ที่ใช้ประโยชน์สอดคล้องกับการประกอบ อาชีพ ของชุมชนนั้นๆ ด้วย

“โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นโครงการที่น่าสนใจมาก เป็น โครงการที่ดี สอนวิธีปรับปรุงที่ดิน วิธีใช้ประโยชน์จากของที่มีอยู่ให้เต็มที่ วิธีปลูกข้าวปลูกผักให้ได้ผลผลิตเยอะๆ จัดสรรที่ทำกินให้ด้วย”

(หอมจันทร์ คำดำ. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็น โครงการที่ดี เพราะเป็นโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสอนให้คนรู้จักใช้รู้จักออม

(ทับ แก้วผลึก. รับจ้างทั่วไป. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2549 .)

“ความคิดเห็นอื่นๆ คือ อยากให้ทำเศรษฐกิจพอเพียงกันทั้งประเทศ จะได้ลดผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจ เพราะเป็น โครงการที่ดีมาก ควรส่งเสริม ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำเนินตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้สำเร็จ คือ การลดค่าใช้จ่าย และความร่วมมือที่ดี คนต้องมีความคิด และตั้งใจจริง ในการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ทุกวันนี้ขอให้ได้วิทยากรที่เก่ง เฉพาะด้าน มาช่วยเสริมวิชาความรู้ในตำบล อย่างเรื่องเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น วิธีการเกษตรสมัยใหม่ แนะนำให้ใช้เครื่องวัดความชื้น แต่ชาวบ้านใช้เทคโนโลยีไม่เป็น อยากได้วิทยากรมาสอนในสิ่งที่ยังไม่รู้และต้องเป็นความรู้ที่ใช้ประโยชน์สอดคล้องกับ อาชีพ ด้วย ส่วนวิธีการให้ความรู้โดยการให้ไปดูงานเป็นวิธีที่ไม่ค่อยได้ผล เช่น การให้ไปดูงานที่ศูนย์เรียนรู้ในจังหวัดอื่น คนทำนา กลับให้ไปดูงานป้อน้อง ไม่เกี่ยวอะไรกับการประกอบอาชีพทำนา”

(ยาซิม กะเด. เกษตรกร. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2549 .)

4. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างสื่อมวลชนที่ทำข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างสื่อมวลชนที่ทำข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งหมด 8 ราย จากผู้ดำเนินรายการ โทรทัศน์ วิทยุชุมชน และนักข่าวหนังสือพิมพ์ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

- 1) พิเชียร อานาจวรประเสริฐ ผู้ดำเนินรายการทันกระแส สถานีโทรทัศน์ TTV2
- 2) พิสุทธิ อานาจวรประเสริฐ ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว สถานีโทรทัศน์ TTV2
- 3) ศรีสุกิจ สุสิทธิ์ ผู้ดำเนินรายการทิศทางเศรษฐกิจ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11
- 4) วรณภา บุษบา ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
- 5) ณิชวุฒิ อวนทะเล นักจัดรายการวิทยุ รายการเพลงเพลินเพลงทั่วไทย สถานีวิทยุกรุงเทพมหานคร
- 6) สันติ บุญประเสริฐ นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชน FM 90.5 MHz.
- 7) โสภา สร้อยทอง ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ข่าวสด
- 8) นพรัตน์ แซ่ตั้ง ผู้สื่อข่าวนิตยสารอินคัสตรีส์

ผลการสำรวจมีดังนี้

4.1. ความถี่ในการทำข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างสื่อมวลชนให้คำตอบว่า การทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปตามกระแสความสนใจในสังคม ช่วงก่อนพ.ศ.2547 มีการทำข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพียงปีละ 3-4 ครั้ง แต่ภายหลังจากที่ภาครัฐให้การสนับสนุน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น และมีตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น สังคมได้เริ่มให้ความสนใจอย่างกว้างขวาง จึงมีการทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงบ่อยครั้ง ประมาณ 2-3 ครั้งต่อเดือน

“ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้รวมเข้ากับนโยบายการพัฒนาประเทศเป็นกระแสที่สังคมให้ความสนใจมาก จึงมีการทำข่าวประมาณ 2-3 ครั้งต่อเดือน ดู Trend จากกระแสข่าวว่าช่วงไหนสังคมสนใจเรื่องอะไร ก็จะจับประเด็นเรื่องนั้นขึ้นมา”

(พิสุทธิ อานาจวรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว TTV2. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549.)

“ปกติจะทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ อยู่แล้ว ประมาณ เดือนละ 2-3 ครั้ง”

(พิเชียร อานาจวรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการทันกระแส TTV2. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2549.)

“ความถี่ในการทำข่าวเป็นไปตามกระแส ประมาณ 2 ปีก่อน (ช่วงพ.ศ.2547) ทำข่าวประมาณ 2-3 เดือนครั้ง แต่พอกระแสข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มเป็นที่สนใจจึงได้ทำข่าวบ่อยขึ้นประมาณเดือนละ 1-2 ครั้ง”

(วรรณภา บุษยา. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2549 .)

“ช่วง 2-3 ปีนี้ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่สนใจกันมาก ไม่เหมือนหลายปีก่อน เดิมนั้น กระแสข่าวจะเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับ เศรษฐกิจ การเมือง และเน้น ความเคารพรักในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี จึงมีการทำข่าวบ่อย เดือนละ 2-3 ครั้ง”

(โสภา สร้อยทอง. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ข่าวสด. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2549 .)

4.2. เหตุผลที่สนใจทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ให้คำตอบกลุ่มนี้ตอบว่าได้ให้ความสนใจในการทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นไปตามกระแสข่าวที่สังคมกำลังให้ความสนใจ และเหตุผลส่วนตัวคือเห็นว่าเป็นนโยบายที่ดี มีประโยชน์ต่อประชาชน สอดคล้องกับความพยายามในการแก้ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ และเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศ

“เหตุผลที่สนใจทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงกำลังเป็นกระแสข่าวที่สังคมให้ความสนใจ และเป็นผลดีกับประเทศ สื่อมวลชนมีหน้าที่สะท้อนผลประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม ด้วยการสอดแทรกสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการนำเสนอข่าวอย่างสร้างสรรค์”

(ศรีสุกิจ สุธิพร. ผู้ดำเนินรายการทิศทางเศรษฐกิจ. ช่อง 11. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“คิดว่าเป็นนโยบายที่ดี เพื่อประชาชนระดับรากหญ้า สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้ ทั้งในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพที่มั่นคงอย่างยั่งยืนกว่าแนวทางการพัฒนาประเทศที่เน้นด้านโลกาภิวัตน์อย่างเดียว จึงควรเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน”

(พิสุทธิ์ อำนาจบรรพต. ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว TTV2. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“การทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเห็นว่าเป็นปรัชญาเศรษฐกิจที่ดี สอนให้คนรู้จักความพอเพียง ฟังตนเองได้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ”

(พิเชียร อำนาจบรรพต. ผู้ดำเนินรายการทันกระแส TTV2. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2549 .)

“แรงบันดาลใจในการทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเพื่อให้ประชาชน เข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริง รู้จักความพอเพียง รู้ว่ามีรายได้อะไรที่จะใช้จ่ายอย่างไร แบ่งปันปันส่วนให้ลงตัว รู้จักหารายได้เสริม เป็นแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน สมควรมีการส่งเสริมผลักดันให้เกิดโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมากๆ”

(ณัฐวุฒิ อวนททะเล. นักจัดรายการวิทยุ. รายการเพลินเพลงทั่วไทย. สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2549 .)

“เหตุผลในการเลือกทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพราะเป็นข่าวที่กำลังเป็นที่สนใจของสังคม”

(นพรัตน์ แซ่ตั้ง. ผู้สื่อข่าวนิตยสารอินดีสตรีส์. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2549 .)

“ปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ผันผวน และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนเริ่มหาทางออก ด้วยการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง สังคมเห็นดีเห็นงามไปในทางเดียวกัน สื่อมวลชนอย่างเรามีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เผยแพร่ข้อเท็จจริง เพื่อให้คนรู้จักและเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างทั่วถึง”

(วรรณภา บุษบา. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2549 .)

“เลือกทำข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพราะเป็นนโยบายที่รัฐบาลสนับสนุนในการพัฒนาประเทศ เป็นข่าวที่น่าสนใจ ประชาชนอยากรู้ และติดตาม”

(โสภา สร้อยทอง. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ข่าวสด. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2549 .)

4.3. วิธีการหาข้อมูล/แหล่งข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสื่อมวลชนที่ให้สัมภาษณ์ มีวิธีหาข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) ได้แก่หน่วยงานของภาครัฐ ที่ดูแลโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เช่น เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงสหกรณ์ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นักวิชาการตามสถาบันต่างๆ เกษตรกรตัวอย่าง ผู้นำชุมชน เป็นต้น

“ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลหลักๆ ได้ เช่น รองประธานที่ปรึกษาสำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นักธุรกิจที่ทำเรื่องการส่งออกข้าวและสินค้าแปรรูปทางการเกษตร ไปยุโรปเพื่อช่วยชาวนา เป็นต้น”

(ศรีสุกิจ สุสิทธิ์. ผู้ดำเนินรายการทิศทางเศรษฐกิจ. ช่อง 11. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“วิธีหาข้อมูล ใช้วิธีหาข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐที่ดูแลโครงการฯ ในพื้นที่ที่จะไปทำข่าว และถามผู้รู้ เช่นนักวิชาการตามสถานศึกษา หรือสถาบันต่างๆ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานดูแลโครงการฯ ในพื้นที่ และเกษตรกรตัวอย่าง”

(พิสุทธิ์ อำนาจจรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว TTV2. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“การทำข่าวจะหาข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ต ว่ามีบุคคลที่มีบทบาทในการดำเนินโครงการ หรือมีกิจกรรมอะไรที่น่าสนใจบ้าง เตรียมข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์ หรือหาข้อมูลจากแวดวงนักข่าว และสื่อมวลชนด้วยกัน”

(พิเชิธร อำนาจจรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการทันกระแส TTV2. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2549 .)

“ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จะได้รับการจากกรมประชาสัมพันธ์ ว่าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่ใดที่น่าสนใจ ข่าวสารสาระอะไรที่ทางภาครัฐต้องการให้เผยแพร่ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กปร. กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ ได้ขอความร่วมมือมาให้ช่วยประชาสัมพันธ์ รวมทั้ง บางครั้งชุมชนต่างๆ ที่ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงต้องการให้ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการ ผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของโครงการให้เป็นที่รู้จัก หรือต้องการให้ช่วยเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความต้องการสนับสนุน เช่น เรื่องเงินทุน อุปกรณ์ วิชาการ ฯลฯ ก็จะสามารถติดต่อให้ข้อมูลมาออกอากาศ นอกจากนี้ก็จะได้รับคู่มือข่าวจากสมาคมนักวิทยุโทรทัศน์ ว่าควรเผยแพร่ข่าวอย่างไร ใช้คำพูดอย่างไร ประเด็นใดที่สำคัญ ต้องระวังการใช้คำพูดให้เป็นกลาง และเลือกจับประเด็นข่าวที่ทันต่อเหตุการณ์”

(ณัฐวุฒิ อวนทะเล. นักจัดรายการวิทยุ. รายการเพลงเพลงทั่วไทย. สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2549 .)

“วิธีการทำงาน ส่วนใหญ่จะมีคนมาติดต่อเชิญไปทำข่าว ให้กับชุมชนต่างๆ บางครั้งถ้าหัวหน้างานสนใจก็จะส่งเราไปทำข่าวเอง หรือให้ไปสัมภาษณ์คนที่น่าสนใจของสังคม เช่น การทำข่าวสมาชิกสุขภาพของชุมชน เวลาทำข่าวก็จะยกตัวอย่างกลุ่มโรงเรียนหรือชุมชนที่น่าสนใจมานำเสนอ”

(วรรณภา บุษยา. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2549 .)

“ก่อนไปทำข่าวบางครั้งก็ใช้วิธีอ่านข่าวเก่าๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่เคยมีคนทำมาแล้ว หรือหาข้อมูลทาง Internet ว่าเคยมีใครทำข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ชุมชนนี้มาแล้วบ้างหรือไม่ ในประเด็นใด หรือหาข้อมูลโดยการติดต่อผ่านหน่วยงานที่ดูแลโครงการนั้นๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) มูลนิธิชัยพัฒนา เป็นต้น”

(นพรัตน์ แซ่ตั้ง. ผู้สื่อข่าวนิคมสารอินคัสตรีส์. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2549 .)

4.4. บทบาทของสื่อมวลชนในการทำข่าว ประชาสัมพันธ์โครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ให้คำตอบกลุ่มนี้ตอบว่า บทบาทในการทำข่าวประชาสัมพันธ์โครงการเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นตัวกลาง กระจายข่าวสาร ทั้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ จากภาครัฐสู่ชุมชน และนำข่าวสาร ความก้าวหน้าในการดำเนิน โครงการฯ ของชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน ออกเผยแพร่ให้ สาธารณะชนได้รับรู้ และเป็นผู้เตือนและเฝ้าระวัง เช่น การทำข่าวผลกระทบที่เกิดจากการดำเนิน โครงการในพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นด้วยการสอดแทรก คำถาม หรือจับ ประเด็นที่น่าสนใจ ในการทำข่าวอีกด้วย

“มีบทบาทเป็นตัวกลางในการประชาสัมพันธ์โครงการ ทั้งจากภาครัฐสู่ชุมชน และนำความต้องการ และผลการดำเนินงานของโครงการจากชุมชนสู่สาธารณะชนและภาครัฐ...”

..ในการทำข่าวจะเน้นการกระจายข่าว ให้ประชาชนทั่วไป สามารถรับข่าวสารได้ มิใช่เน้นแต่ เรื่องวิชาการอย่างเดียว บางครั้งต้องปรับ size ของข่าวให้เหมาะสมกับที่ชาวบ้านทั่วไปจะสามารถรับรู้ และเข้าใจได้ด้วย....

นอกจากนี้ยังมีบทบาทที่สามารถสอดแทรกความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการได้ในฐานะที่เป็น ผู้เตือนและเฝ้าระวังในประเด็นสำคัญ เช่น ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ เป็นต้น ”

(ศรีสุกิจ สุสิทธิ์. ผู้ดำเนินรายการทิศทางเศรษฐกิจ. ช่อง 11. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนมีบทบาทเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลโครงการฯ ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของโครงการ ในชุมชนต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ เช่น เชิญ เกษตรกรตัวอย่าง หรือผู้นำชุมชนมาสัมภาษณ์ ถึงแนวคิดริเริ่ม ในการพัฒนา ความสำเร็จ และความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่”

(พิศุทธิ์ อำนางวรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว TTV2. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“มีบทบาทในฐานะเป็นผู้ประสานงานให้ความคิดเห็นในการอภิปราย และสัมมนาของกลุ่มต่างๆ เช่น เคยได้รับเชิญไปร่วมแสดงความคิดเห็นในฐานะสื่อมวลชน ใน การสัมมนา เกี่ยวกับแนวทางการ พัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ร่วมกับนักวิชาการจากสาขาอื่นๆ”

(พิเชียร อำนางวรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการทันกระแส TTV2. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2549 .)

“บทบาทในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนนอกจากจะเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร ทั้งจากภาครัฐ และชุมชน ผู้ประชาชนทั่วไปแล้ว ยังได้แสดงความเห็นต่อ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดรายการวิทยุอีกด้วย เพราะเราได้รับการเข้าอบรมมาแล้วจากการอบรมนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ ได้มีการอบรมให้ผู้ดำเนินรายการวิทยุและโทรทัศน์ทราบถึงแนวคิดความหมาย และแนวทางในการดำเนิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชนได้ เราจึง มีอีกบทบาทคือเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง เช่น สอนวิธีการใช้ยาอย่างประหยัด เหมาะสมกับฐานะ การหารายได้เสริมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัว การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น พอเกี่ยวกับข้าวเสร็จน่าจะปลูกแดงโม หรือพืชผักอื่นๆ ไม่ปล่อยให้ดินให้กร้างเปล่าประโยชน์ และยังช่วยเพิ่มแร่ธาตุในดิน สอนเรื่องทฤษฎีใหม่ผ่านการจัดรายการ เรื่อง การจัดการใช้ประโยชน์ในที่ดิน แบ่งที่สำหรับขุดสระน้ำไว้ใช้ในการเกษตร อย่างองข้ามทรัพย์สินที่ดินที่มีอยู่”

(ฉัฐวุฒิ อวนทล. นักจัดรายการวิทยุ. รายการเพลงไทย. สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2549 .)

“ได้แสดงความคิดเห็นด้วยการร่วมงานอภิปรายเวลาไปทำข่าวที่มีการทำประชาคมในหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการนี้ บางครั้งคำถามที่เราก็มมีส่วนจุดประเด็นให้ที่ประชุมได้อภิปรายกัน”

(สันติ บุญประเสริฐ. นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชน FM 90.5 MHz. สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2549 .)

“โดยมากการ ไปทำข่าวจะเป็นไปในลักษณะไปติดตามสังเกตการณ์ความเป็นไปในการดำเนินโครงการ และนำข้อมูลมาเผยแพร่เป็นข่าว บางครั้งพอไปดูพื้นที่จริง ในบางงานจะมีการเปิดอภิปรายภายในท้องที่ ตัวแทนจากทั้งภาครัฐ ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันแสดงความคิดเห็น เช่น การทำ Workshop การทำประชาคม ในฐานะสื่อมวลชนเราจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้ โดยใช้วิธีตั้งคำถามเพิ่มเติมในส่วนที่สงสัย”

(วรรณภา บุษ. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2549 .)

“เวลาไปทำข่าวสื่อมวลชนอย่างเราจะมีส่วนได้แสดงความคิดเห็นต่อโครงการพัฒนาในพื้นที่ ในการอภิปรายในสมัชชาของหมู่บ้าน สามารถตั้งคำถามถึงประเด็นที่ไม่กระจ่างได้”

(โสภา สร้อยทอง. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ข่าวสด. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2549 .)

4.5. วิธีการติดต่อกับชุมชนที่ไปทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ให้คำตอบว่าในการเข้าไปทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมักจะไม่ได้ติดต่อกับชุมชนโดยตรง แต่จะติดต่อกับชุมชนที่ดำเนินโครงการนั้นๆ ผ่านคนกลางที่เป็นผู้ประสานงานก่อน เช่น ที่ปรึกษาทางกฎหมายของชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่พัฒนาการ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เป็นต้น เพื่อให้ช่วยแนะนำตัวผู้สื่อข่าวกับชุมชน และแนะนำพื้นที่ให้

“ปกติแล้วทางภาครัฐหรือชุมชนที่ต้องการให้สื่อมวลชนไปทำข่าวจะเป็นฝ่ายติดต่อหรือให้ข้อมูลมาเอง ในกรณีเราไปติดต่อทำข่าวเองจะเป็นไปตาม Hot Issue ตามสถานการณ์ของสังคม”

(ศรีสุกิจ สุสิทธิ์. ผู้ดำเนินรายการทิศทางเศรษฐกิจ. ช่อง 11. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“การทำข่าวจะเน้นการเผยแพร่ข้อมูลจากภาครัฐสู่ชุมชนและจากชุมชนสู่ประชาชน ละแวกสุวรรณภูมิจะมีคนรู้จักมาติดต่อให้ไปทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่นแถวนั้น เช่น คนที่เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายของชุมชน ผู้นำชุมชน เป็นต้น”

(พิสุทธิ อานาจวรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว TTV2. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“การออกภาคสนามจะขอให้ผู้ประสานงาน เช่น เจ้าหน้าที่ของภาครัฐช่วยแนะนำให้รู้จักกับชุมชน จะได้เข้าไปทำข่าวได้ง่าย ได้รับความสะดวกในการทำข่าว เคยขอให้สส. ช่วยแนะนำ ก็ได้ผู้ช่วยสส. มาช่วยนำทางให้”

(นพรัตน์ แซ่ตั้ง. ผู้สื่อข่าววิทยสารอินคัสตรีส์. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2549 .)

“ปกติเวลาไปลงชุมชนจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ดูแล เราก็จะติดต่อผ่านหน่วยงานนั้น เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ(กปร.) เป็นต้น หน่วยงานที่ดูแลอยู่จะสนับสนุนให้เราทำข่าวความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี เพราะถ้าเราไปติดต่อเองโดยตรงจะมีปัญหาไม่ว่าจะในเรื่องของการหาคนสัมภาษณ์ การเข้าถึงชุมชน กลุ่มบุคคล และการไม่รู้จักพื้นที่”

(วรรณภา บุษบา. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2549 .)

“เวลาจะเข้าไปทำข่าว ก่อนจะลงพื้นที่ จะติดต่อผ่านคนกลางที่รู้จักพื้นที่ดีก่อน เช่น เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ พัฒนาการ เพื่อจะได้ทราบแหล่งข้อมูล และทำให้เข้าสู่พื้นที่ได้ง่ายขึ้น”

(โสภา สร้อยทอง. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ข่าวสด. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2549 .)

4.6. ปัญหาหรืออุปสรรคในการทำข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ปัญหาในการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างสื่อมวลชนพบในการทำข่าวโครงการเศรษฐกิจพอเพียงคือ การที่ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าสามารถใช้หน่วยงาน ของรัฐเป็นสื่อได้ และการรณรงค์ให้ความรู้ความ เข้าใจในเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง ยังคงไม่ทั่วถึงประชาชนส่วนใหญ่ อีกทั้งประชาชน บางส่วนยังไม่เข้าใจถึงความหมายของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริง

“ในการทำข่าวเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง คือชุมชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าสามารถใช้ หน่วยงานของรัฐเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ หรือแสดงความเห็น และความต้องการได้ อย่างเช่น กรม ประชาสัมพันธ์ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์ เป็นต้น”

(ศรีสุกิจ สุสิทธิ์. ผู้ดำเนินรายการทิศทางเศรษฐกิจ. ช่อง 11. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“ปัญหาที่พบในการทำข่าวคือ บางครั้งประชาชนยังไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงว่าเศรษฐกิจพอ เพียงครอบคลุมแค่ไหน ภาครัฐควรต้องมีการชี้แจงและประชาสัมพันธ์โดยเน้นความเข้าใจมากกว่านี้ แล้วควรต้องมีการติดตามผล ชักถามด้วยว่าความเข้าใจของประชาชนเป็นอย่างไร ตรงกับแนวคิดที่แท้ จริงหรือไม่”

(พิสุทธิ อำนาจจรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว TTV2. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“ปัญหาคือการที่ประชาชนส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริงว่าเป็น อย่างไร ซึ่งควรต้องมีการทำประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ให้เกิดความเข้าใจอย่างทั่วถึงมากกว่าที่เป็นอยู่”

(พิเชียร อำนาจจรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการทันกระแส TTV2. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2549 .)

“ความไม่เข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริงเป็นปัญหาในการดำเนินโครงการ เพราะ คนส่วนใหญ่จะคิดแต่ว่า อยากจะหาเงินให้ได้มากที่สุด เราก็สอดแทรกแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง ผ่านการจัดรายการ เช่น การดำเนินธุรกิจ ที่ไม่เน้นแต่ผลกำไรเกินควร แต่มุ่งให้เกิดการกระจายรายได้ใน สังคม เราได้เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเหล่านี้ผ่านรายการวิทยุที่จัดเป็นประจำ”

(สันติ บุญประเสริฐ. นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชน FM 90.5 MHz. สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2549 .)

4.7. ความคิดเห็นอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าสิ่งที่เป็อุปสรรคในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงคือ การที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงไม่เข้าใจความหมายของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ซึ่งควรต้องมีการดำเนินการแก้ไขด้วยการณรงค์ทำการสื่อสารประชาสัมพันธ์ถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องให้ ทัวถึง และเข้มข้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

“ภาครัฐควรต้องมีการจัดสัมมนา มีทีมงาน มีหน่วยงานประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เดินทางไปจัดการอภิปรายเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กระจายไปตามท้องถิ่นต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ความหมายที่แท้จริงของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ”

(พิสุทธิ อำนาวรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการรู้ทันข่าว TTV2. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2549 .)

“ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนต้องให้ความรู้แก่ประชาชน มีการรณรงค์ให้เกิดโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ให้คนได้สัมผัสโครงการจริง ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา ถ้ามีแต่การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แนวคิดโดยไม่มีการนำไปปฏิบัติก็ไม่เป็นผล

ในการรณรงค์โครงการรัฐต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งผู้นำทางการเมือง ข้าราชการประจำ ภาคประชาสังคม นักธุรกิจ และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ต้องประสานงานกัน และนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นอย่างให้แก่ประชาชน...

...ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีการศึกษาเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น ทุกวันนี้นักธุรกิจส่วนใหญ่ยังคงไม่เข้าใจคิดว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือการไม่ลงทุนดำเนินการใดๆ ไม่คบค้ากับต่างชาติ ซึ่งอันที่จริงแล้วเศรษฐกิจพอเพียงมิได้หมายถึงต้องไม่ส่งออกเลย แต่หมายถึงต้องไม่มุ่งเน้นกำไรเกินไปเหมือนระบบทุนนิยม 100 % ที่เน้นกำไรสูงสุด (Maximum Profit) แต่เศรษฐกิจพอเพียงคือการไม่เน้นให้มีกำไรส่วนเกินทางเศรษฐกิจมากเกินไป จนก่อให้เกิดการเก็งกำไรเอาไรเอาเปรียบเกษตรกรผู้ผลิต และผู้บริโภคผลประโยชน์ตกแก่นายทุนบางส่วน การดำเนินการทางเศรษฐกิจอย่างระมัดระวังจะทำให้เกิดการกระจายรายได้ คนส่วนใหญ่จะได้รับประโยชน์มากกว่าการมุ่งแต่ตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ตามกระแสโลกาภิวัตน์ 100% การเป็นทุนนิยมเต็มตัวจะทำให้เกิดการกดขี่แรงงาน การค้ากำไรเกินควร เกิดการขึ้นราคาสินค้าและลดคุณภาพสินค้าเพื่อให้ได้กำไรมากๆ ในขณะที่การดำเนินการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะมุ่งกำไรพอประมาณ และมีการ

กระจายรายได้ความมั่งคั่ง (Welfare sufficiency) ทำให้เกิดความเสมอภาคทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน”

(พิเชียร อานาจวรประเสริฐ. ผู้ดำเนินรายการทันกระแส TTV2. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2549 .)

“แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ได้อยู่แล้ว แต่ต้องอาศัย การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ความหมายที่ถูกต้องให้ทั่วถึง ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เพราะคนส่วนใหญ่จะคิดแค่เศรษฐกิจพอเพียง คือ การประหยัดเท่านั้น หรือคิดต่อไปว่า ไม่ต้องลงทุนอะไร ไม่ต้องติดต่อค้าขายต่างประเทศ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิดสวนกระแสโลกวิวัตน์อย่างสุดโต่ง”

(สันติ บุญประเสริฐ. นักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชน FM 90.5 MHz. สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2549 .)

“ทุกวันนี้คนส่วนใหญ่เข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกันมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติยังไม่ได้ผลนัก เนื่องจากชาวบ้านยังไม่มีต้นทุนที่จะให้รู้สึกว่าการพอเพียง เช่น มีพอกินพอใช้ แต่ยังคงเป็นหนี้อยู่ ไม่สามารถปลดหนี้ได้ จึงยังไม่นับว่าการพอเพียงอย่างแท้จริง ”

(วรรณภา นุชา. ผู้สื่อข่าว. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2549 .)

“การประชาสัมพันธ์ที่ภาครัฐทำอยู่ในทุกวันนี้ยังไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ ยังไม่เข้าถึงประชาชนได้ดี ควรต้องมีเจ้าหน้าที่เข้าไปติดต่ออธิบายโดยตรง และเจ้าหน้าที่ก็ควรต้องมีความรู้ความเข้าใจจริงด้วย มิเช่นนั้นเจ้าหน้าที่เข้าใจผิด ก็อธิบายผิดๆ ประชาชนก็ยังคงเข้าใจผิดต่อไป”

(นพรัตน์ แซ่ตั้ง. ผู้สื่อข่าวนิตยสารอินคัสตรีส์. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2549 .)